

Na osnovu člana 6 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14 i 1/15), člana 37 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Službeni list CG“, br. 56/09 i 47/15) i čl. 7 i 19 Zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu („Službeni list CG“, broj 79/15), Vlada Crne Gore, na sjednici od 4. februara 2016. godine, donijela je

**UREDBU
O USLOVIMA, NAČINU I DINAMICI SPROVOĐENJA MJERA AGRARNE POLITIKE
ZA 2016. GODINU – AGROBUDŽET**

Član 1

Ovom uredbom utvrđuju se uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za tržišno-cjenovnu politiku, politiku ruralnog razvoja, poslove od javnog interesa, socijalne transfere pojedincima i mjere u oblasti ribarstva (u daljem tekstu: Agrobudžet).

Član 2

Sredstva predviđena Agrobudžetom opredijeljena su organu državne uprave nadležnom za poljoprivredu i ruralni razvoj (u daljem tekstu: Ministarstvo) u Budžetu Crne Gore za 2016. godinu (u daljem tekstu: Budžet) u ukupnom iznosu od 16.218.746,70€ od čega za:

1. razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo	14.817.328,28€;
2. sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja	1.211.400,00€;
3. sprovođenje fitosanitarnih mjera	190.018,42€.

1. Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo

Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo u iznosu od 14.817.000,00€ opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta funkcionalna klasifikacija 41101 - Program 2531 - Poljoprivreda i ribarstvo i Program 3891 - Ruralni razvoj i mogu biti uvećana iz kredita Svjetske Banke „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS) u skladu sa članom 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu i donacija iz projekta EU/IPA institucionalno jačanje poljoprivrede i ruralnog razvoja IPARD-*like* - EU Grant No. TF 18039 u skladu sa članom 8 Zakona o budžetu Crne Gore za 2016. godinu i izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja.

a. Program 2531 – Poljoprivreda i ribarstvo

- 1.1.1 pozicija 4147 – konsultantske usluge, projekti i studije, obezbjeđuju se iz sredstava opštih prihoda Budžeta u iznosu od 797.328,28€;
- 1.1.2 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od 9.900.000,00€;
- 1.1.3 pozicija 4318 – ostali transferi pojedincima-staračke naknade u iznosu od 3.300.000,00€.

b. Program 3891 – Ruralni razvoj

- 1.2.1 pozicija 4412 – izdaci za ruralni razvoj i lokalnu infrastrukturu u iznosu od 820.000,00€.

2. Sredstva za sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja

Sredstva za zdravstvenu zaštitu životinja u iznosu od 1.211.400,00€, opredijeljena su Ministarstvu, u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na poziciji 4181 – Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od 1.200.000,00€, 4147 - konsultantske usluge, projekti i studije, u iznosu od 11.400,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2016. godinu.

3. Sredstva za sprovođenje fitosanitarnih mjera

Sredstva za fitosanitarne mjere u iznosu od 190.018,42€, opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na poziciji: 4147 - konsultantske usluge, projekti i studije, u iznosu od 190.018,42€, koja će se realizovati u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2016. godinu.

Član 3

Za izvršenje Agrobudžeta, odgovorno je Ministarstvo i organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove odnosno službe određene za realizaciju programa i lica određena za praćenje programa.

Obaveze prema korisnicima programa izvršavaće se po dinamici utvrđenoj budžetskim planom potrošnje, koji odobrava organ državne uprave nadležan za poslove finansija.

Troškovi iskazani po programima predstavljaju projektovane vrijednosti.

Ministarstvo može u toku izvršenja Agrobudžeta vršiti izmjene namjene korišćenja sredstava i preusmjeravati ih sa jednog programa na drugi do visine ukupnih sredstava.

Član 4

Uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za 2016. godinu dati su u Prilogu koji je sastavni dio ove uredbe.

Član 5

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

VLADA CRNE GORE

Broj:
Podgorica, 4. februara 2016. godine

PREDSJEDNIK,
Milo Đukanović

Agrobudžet 2016
prikaz agrobudžeta po mjerama i linijama

				agrobudžet 2016		ekonomska klasifikacija				
A) POLJOPRIVREDA										
Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit			
1	MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE									
1.1	Direktna plaćanja									
1.1.1	4181	Direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji	2.240.000,00					2.240.000,00		
1.1.2	4181	Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka	1.600.000,00					1.600.000,00		
1.1.3	4181	Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka	260.000,00					260.000,00		
1.1.4	4181	Direktna plaćanja u ratarskoj proizvodnji	700.000,00					700.000,00		
1.1.5	4181	Direktna plaćanja za proizvodnju duvana	50.000,00					50.000,00		
1.1.6	4181	Direktna plaćanja za uzgoj višegodišnjih poljoprivrednih kultura	500.000,00					500.000,00		
UKUPNO DIREKTNA PLAĆANJA (1.1.)			5.350.000,00					5.350.000,00		
1.2.	4181	PROGRAM UNAPREĐENJA PČELARSTVA	150.000,00					150.000,00		
1.3.	MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA									
1.3.1	4181	Upravljanje rizicima u poljoprivredi	200.000,00					200.000,00		
UKUPNO MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA (1.3.)			200.000,00					200.000,00		
UKUPNO MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE (1.1.+1.2.+1.3.)			5.700.000,00					5.700.000,00		
2	MJERE RURALNOG RAZVOJA									
2.1	Osovina 1: Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane									
2.1.1	4147	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori, EU i Svjetska banka)	4.400.000,00				4.400.000,00			
2.1.2	4147	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (MIDAS GRANTOVI)	300.000,00				300.000,00			
2.1.3	4181	Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva	300.000,00					300.000,00		
2.1.4	4181	Podrška podizanju i modernizaciji / opremanju proizvodnih voćnih zasada	350.000,00					350.000,00		
2.1.5	4181	Podrška razvoju maslinarstva	200.000,00					200.000,00		

2.1.6	4181	Podrška povrtarskoj proizvodnji	320.000,00				320.000,00		
2.1.7	4181	Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja	100.000,00				100.000,00		
2.1.8	4181	Podrška investicijama za preradu na gazdinstvima	350.000,00				350.000,00		
2.1.9	4181	Unapređivanje kvaliteta proizvoda	80.000,00				80.000,00		
2.1.10	4181	Promocija poljoprivrede i poljoprivrednih proizvoda	190.000,00				190.000,00		
2.1.11	4181	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	100.000,00				100.000,00		
2.1.12	4181	Podrška aktivnostima kooperativa i nacionalnih udruženja	50.000,00				50.000,00		
2.1.13	4181	Podrška unapređenju stočnog fonda	700.000,00				700.000,00		
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 1			7.440.000,00			4.700.000,00	2.740.000,00		
2.2	<i>Osovina 2: Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima</i>								
2.2.1	4412	Očuvanje autohtonih genetičkih resursa u poljoprivredi	50.000,00				50.000,00		
2.2.2	4181	Podrška organskoj proizvodnji	250.000,00				250.000,00		
2.2.3	4412	Održivo korišćenje planinskih pašnjaka	220.000,00					220.000,00	
2.2.4	4412	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	80.000,00				80.000,00		
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 2			600.000,00				380.000,00	220.000,00	
2.3	<i>Osovina 3: Mjere za poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima</i>								
2.3.1	4412	Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima	110.000,00				50.000,00	60.000,00	
2.3.2	4412	Obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture	540.000,00					540.000,00	
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 3			650.000,00				50.000,00	600.000,00	
UKUPNO MJERE RURALNOG RAZVOJA (2.1.+2.2.)			8.690.000,00			4.700.000,00	3.170.000,00	820.000,00	
3	<i>PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI</i>								
3.1	4181	Obrazovanje, istraživanja, razvoj i analize	180.000,00				180.000,00		
3.2	4181	Program unapređivanja stočarstva	244.000,00				244.000,00		
3.3	4147	Program stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu	314.000,00		314.000,00				
3.4	4147	Program savjetodavnih poslova u biljnoj proizvodnji	308.000,00		308.000,00				
3.5	4147	Program mjera kontrole kvaliteta proizvoda	175.328,28		175.328,28				

	UKUPNO PODRŠKA SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		1.221.328,28		797.328,28			424.000,00		
4	SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU									
4.1	4318	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	3.300.000,00							3.300.000,00
5	4181	TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA	258.000,00					258.000,00		
6	4147	INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE	1.754.000,00				1.754.000,00			
UKUPNO ZA POLJOPRIVREDU (1+2+3+4+5+6)			20.923.328,28		797.328,28	4.700.000,00	1.754.000,00	9.552.000,00	820.000,00	3.300.000,00
B) RIBARSTVO										
B-1	Podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture									
B-1.1	Mjera jačanja ribarske flote									
B-1.1.1	4181	Modernizacija ribarske flote za ulov demerzalnih resursa	100.000,00					100.000,00		
B-1.1.2	4181	Povećanje profesionalne ribarske flote za ulov pelagičnih resursa	30.000,00					30.000,00		
B-1.1.3	4181	Modernizacija ribarske floteu malom privrednom ribolovu(plovila do 10m loa)	30.000,00					30.000,00		
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA RIBARSKE FLOTE (B - 1.1)		160.000,00					160.000,00		
B-1.2	Mjera unaprjeđivanja sektora marikulture									
B-1.2.1	4181	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture	30.000,00					30.000,00		
B-1.2.2	4181	Poboljšanje zaštite uzgajališta školjki od predatora	15.000,00					15.000,00		
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA SEKTORA MARIKULTURE (B - 1.2)		45.000,00					45.000,00		
B-1.3	4181	Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa riba i drugih morskih organizama (B-1.3.1 održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih morskih organizama)	64.000,00					64.000,00		
	UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE (B-1.1.+ B- 1.2.+ B-1.3)		269.000,00					269.000,00		
B.2		Podrška razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture								

B.2.1	4181	Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva (B-2.1.1. Održivo upravljenje slatkovodnim ribarstvom)	29.000,00					29.000,00		
B.2.2	4181	Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture (B-2.2.1 Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture)	50.000,00					50.000,00		
	UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE (B.2.1 + B.2.2)		79.000,00					79.000,00		
UKUPNO ZA RIBARSTVO (B.1+B.2)			348.000,00					348.000,00		
UKUPNO IZNOS SREDSTAVA ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO (A+B)			21.271.328,28		797.328,28	4.700.000,00	1.754.000,00	9.900.000,00	820.000,00	3.300.000,00
C) OPERATIVNI PROGRAMI UPRAVA										
7	4147	Program fitosanitarnih mjera	190.018,42		190.018,42					
8	4181 4147	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	1.211.400,00		11.400,00			1.200.000,00		
UKUPNO - AGROBUDŽET (A+B+C)			22.672.746,70		998.746,70	4.700.000,00	1.754.000,00	11.100.000,00	820.000,00	3.300.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE
A) POLJOPRIVREDA
1. MJERE TRŽIŠNO – CENOVNE POLITIKE

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.1	DIREKTNJA PLAĆANJA U STOČARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	<p>Specifični prirodni uslovi Crne Gore, koji se ogledaju u velikim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su ekstenzivno gajenje preživara. Govedarstvo je najvažnija grana stočarstva, sa ukupnim brojem od oko 85.000 grla. Goveda se gaje na više od 50% poljoprivrednih gazdinstava, odnosno na 75% gazdinstava koja se bave stočarskom proizvodnjom. Izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa dok se teži i povećanju broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu i unapređivanju infrastrukture na poljoprivrednim gazdinstvima kao i primjenu savremenijih načina uzgoja. Tov junadi sve više dobija na značaju, budući da se tov odvija kako u intenzivnim, tako i u ekstenzivnim sistemima uzgoja. Kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka lošijeg kvaliteta. Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka gajenjem preživara tijesno je povezano sa ostankom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova.</p> <p>Narednih godina će se kao uslov za ostvarivanje prava za direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji postepeno uvoditi kriterijumi iz kodeksa dobre poljoprivredne prakse.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti stočarske proizvodnje i stvaranje tržišno održivog proizvođača; • obezbjeđivanje uslova za uravnotežen razvoj govedarstva, ovčarstva i kozarstva; • bolje korišćenje raspoloživih resursa, posebno prirodnih livada i pašnjaka; • jačanje vertikalne integracije u proizvodnji mesa; time podizanje standarda života poljoprivrednih proizvođača u ruralnim područjima kroz povećanje dohotka poljoprivrednih gazdinstava.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Direktna plaćana stočarstvu sadrži:</p> <ul style="list-style-type: none"> • premije po grlu za krave i priplodne junice; • premije po grlu za priplodne ovce i koze; • premije za organizovani tov junadi, bikova i volova; <p>a) Premije za krave i priplodne junice - pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od četiri grla te vrste stoke, i to <u>samo za grla iznad</u> ovog minimuma. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci.</p> <p>Osnovna premija po grlu za priplodne krave i junice iznosi do 70€.</p> <p>b) Premije za priplodne ovce i koze – pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od 40 ovaca i/ili više od 30 koza u stadu. Plaćanje se odnosi <u>samo na grla iznad</u> minimalnog broja. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci.</p> <p>Osnovna premija po grlu za priplodne ovce i koze iznosi do 8€.</p> <p>c) Premije po grlu za organizovani tov junadi, bikova i volova - pravo na premiju za organizovani tov junadi imaju ona gazdinstva koja tu kategoriju goveda <u>prodaju klanici koja je upisana u Registar odobrenih objekata</u>. Minimalni broj grla za ostvarivanje prava na premiju je deset grla za kupljena grla bez obzira na porijeklo (iz Crne Gore ili iz uvoza) dok se za tov grla iz sopstvene proizvodnje podržava tov svakog grla. Premiju ostvaruju grla odgajena u Crnoj Gori i uvezena junad. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da grla borave na gazdinstvu u toku <u>najmanje šest mjeseci</u>.</p> <p>Osnovna klanična premija za tovljenu junad, bikove i volove iznosi do 140€ po grlu iz sopstvene proizvodnje odnosno do 120€ za kupljena grla bez obzira da li su kupljena u Crnoj Gori ili uvezena. Premija se ne ostvaruje za klanje teladi.</p> <p>Uslov je za klanične premije za utovljenu junad, bikove i volove da grla imaju minimalnu tjelesnu masu od 400 kg, uz izuzetak za junad utovljenu na paši koja mogu imati minimalnu masu pri klanju 350 kg.</p> <p>Za dobijanje premije, <u>preduslov</u> je da su grla obilježena ušnim markicama i registrovana u Centralnom registru gazdinstava i životinja i da držalac životinje posjeduje pasoše za grla i uredno vodi evidenciju u skladu sa zakonom.</p> <p>Svi podnosioci zahtjeva dužni su ažurirati sve promjene u broju grla stoke prije podnošenja zahtjeva za premije kako bi se stanje u veterinarskoj bazi poklapalo sa stanjem na terenu. U slučaju da podnosilac zahtjeva ne izvrši ažuriranje podataka i/ili u zahtjevu za premije unese veći broj grla gubi pravo na premiju u tekućoj godini.</p>

	<p>Držalac životinje ostvaruje pravo na premiju za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavljanjem na arhivu Ministarstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - popunjen obrazac za premije; -prijavu početka organizovanog tova grla koju treba da prati potvrda o broju grla na gazdinstvu iz veterinarske baze podataka, kako bi se imao uvid o broju grla u tovu. Pod organizovanim tovom se smatra tov iz sopstvene proizvodnje, bez obzira na broj grla ili minimum deset kupljenih grla (pod kupljenim grlima podrazumijevaju se grla kupljena u Crnoj Gori ili iz uvoza); -za uvezena grla potrebno je dostaviti rješenje o uvozu graničnog veterinarskog inspektora, sa brojem uvezenih grla i identifikacionim brojevima grla; -otkupni list <u>klanice koja je upisana u Registar odobrenih objekata</u>, (sa upisanim imenom i adresom vlasnika, datumom otkupa, tjelesnom masom grla, brojem gazdinstva, identifikacionim brojem grla i kategorijom grla). <p>Uslov za plaćanje premije je da poljoprivredno gazdinstvo registrovano u Registru poljoprivrednih proizvođača.</p> <p>Ukoliko je ukupan iznos zahtjeva za pojedinu vrstu premija veći od planiranog, proporcionalno se smanjuju plaćanja po grlu za tu vrstu podrške.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima, prema spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Realizacija	Ministarstvo – Služba za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	<p>Februar: Služba za selekciju stoke distribuira obrasce zahtjeva i putem medija obavještava poljoprivredna gazdinstva da podnesu zahtjev za premiju u stočarskoj proizvodnji.</p> <p>1. mart – 30. april: Proizvođači sami ili uz pomoć Službe za selekciju stoke popunjavaju obrasce za premije, koje šalju isključivo preporučenom poštom Ministarstva ili na e-mail adresu: premija.stocarstvo@mpr.gov.me.</p> <p>1. maj – 30. septembar Služba provjerava stanje na terenu: min. 50% zahtjeva za sve premije.</p> <p>Dokumentacija za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavlja se Ministarstvu na početku organizovanog tova. Služba za selekciju stoke provjerava sve zahtjeve preko Elektronske baze podataka i terenski obilazi minimum jednom mjesečno 50% zahtjeva.</p> <p>1. novembar – 1. decembar: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i njihovo dostavljanje Ministarstvu.</p> <p>1. decembar – 15. decembar: Isplata premija za tekuću godinu. Isplata premija za tov koji je završen do 01.06. biće izvršena do kraja juna. Isplata premija za tov završen do 01. decembra biće isplaćena krajem godine.</p> <p>Finansijski plan koji slijedi određen je na osnovu broja grla koja su stekla pravo za premiju u 2015. godini.</p> <p>Sve zahtjeve za premiju i prpratnu dokumentaciju je moguće dostavljati elektronskim putem na mail adresu koja će biti objavljena na sajtu Ministarstva i na obrascima zahtjeva za premije.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, služba za selekciju stoke i inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	premije za gazdinstava u govedarstvu – 14.600 grla x 70€	1.022.000,00
	premije za gazdinstva u ovčarstvu – 65.000 grla x 8€	520.000,00
	premije za gazdinstva u kozarstvu – 12.250 grla x 8€	98.000,00
	premija za organizovani tov junadi, bikova i volova – 5.000 grla x 120€	600.000,00
	UKUPNO:	2.240.000,00
<p>Napomena:</p> <p><i>Ukoliko se prilikom kontrole na terenu ispostavi da je prijavljeni broj grla manji podnosilac zahtjeva gubi pravo na premiju za 2016. godinu!</i></p> <p><i>Zahtjevi koji nijesu dostavljeni u skladu sa ovom uredbom neće se razmatrati.</i></p> <p><i>Svi zahtjevi za premije za krave i priplodne junice i premije po grlu za priplodne ovce i koze po grlu koji su dostavljeni nakon 30. aprila neće se razmatrati.</i></p>		

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1 DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.2	PODRŠKA RAZVOJU TRŽIŠNE PROIZVODNJE MLIJEKA
Razlozi za podrška	Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 180 miliona litara godišnje, od čega se do 15% prerađuje u registrovanim mlijekarama i sirarama.

	<p>Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko mliječnih pijaca, maloprodajnih prehrambenih objekata i supermarketa. Međutim, i dalje se značajne količine realizuju direktnom prodajom ili na „kućnom pragu“. Osim navedenih značajano tržište za mliječne proizvode otvara se razvojem turizma. Kako bi se odgovorilo zahtjevima tržišta potrebno je uspostaviti proizvodnju koja će obezbijediti kontinuirane količine, ali i zadovoljiti kvalitetom proizvoda.</p> <p>Podizanje konkurentnosti mljekarskog sektora kroz direktnu podršku proizvođačima može znatno unaprijediti razvoj tržišne proizvodnje mlijeka i njeno prilagođavanje standardima EU. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Ministarstvo svojim aktivnostima i mjerama podržava otkup mlijeka, ali se mjera postepeno prilagođava uslovima na tržištu. U skladu sa situacijom u sektoru mljekarstva prilagođavaju se i mjere podrške. Sa ciljem povećanja kvaliteta otkupljenog mlijeka nstavlja se podrška proizvođačima sirovog mlijeka većeg kvaliteta. Kao što je najavljeno prethodne godine, postepeno se povećavaju kriterijumi za ostvarenje podrške po kvalitetu.</p> <p>Razvoj tržišne proizvodnje mlijeka dodatno je podržana i mjerom ruralnog razvoja kojom se poljoprivrednim proizvođačima omogućava finansiranje ulaganja u opremu za povećanje kvaliteta proizvedenog mlijeka.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti tržišne proizvodnje mlijeka; • podsticanje razvoja komercijalne proizvodnje mlijeka za isporuku mljekarama; • povećanje ukupne proizvodnje mlijeka; • povećanje udjela otkupljenog mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka; • unapređivanje kvaliteta mlijeka; • ukupnjivanje poljoprivrednih gazdinstava za proizvodnju mlijeka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje u vidu osnovne premije koja iznosi 0,06€ po litru, od dana stupanja na snagu ove uredbe. Uslov za dobijanje premije je isporučena količina mlijeka po gazdinstvu minimalno 400 litara mjesečno.</p> <p>Podrška u vidu premije za količinu iznosu od 0,01€ po litru se daje proizvođačima koji mjesečno mljekari predaju više od 5.000 litara mlijeka. Podrška se ostvaruje za količine iznad 5.000 litara.</p> <p>Podrška u vidu premije za kvalitet se ostvaruje na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,03€ po litru isporučenog kravljeg mlijeka za sirovo mlijeko koje ima manje od 100.000 bakterija i manje od 400.000 somatskih ćelija u ml. - 0,01€ po litru isporučenog kravljeg mlijeka za mlijeko koje ima više od 100.000 a manje od 200.000 mikroorganizama i manje od 400.000 somatskih ćelija u ml. - 0,02€ po litru isporučenog kozijeg i ovčjeg mlijeka za mlijeko koje ima manje od 1.500.000 mikroorganizama u ml. <p>Pravo na premiju za kvalitet ostvaruju i proizvođači koji isporučuju i manje količine od 400 litara mjesečno.</p> <p>Za otkup između 1. i 15. u mjesecu kvalitet se određuje na osnovu prve analize mlijeka u tom mjesecu a za otkup između 15. i 31. na osnovu druge analize.</p>
Korisnici	Proizvođači koji predaju mlijeko <u>odobrenim objektima za preradu mlijeka</u> koji <u>su upisani u Registar odobrenih objekata</u> .
Način plaćanja	Preko poslovnih banaka, gotovinske isplate poljoprivrednim proizvođačima po spiskovima mljekara.
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa pravnim i fizičkim licima koji obavljaju djelatnost u <u>odobrenim objektima za preradu mlijeka upisanim u Registar odobrenih objekata</u>
Procedura realizacije	<p>Spiskovi proizvođača sa podacima o mjesečnim količinama isporučenog mlijeka su osnov za obračun i isplatu premije.</p> <p>Registrovane mljekare dostavljaju spiskove sa podacima najkasnije do 10. u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Spiskovi se dostavljaju na arhivu Ministarstva kao i e-mailom na adresu premija.mlijeko@mpr.gov.me.</p> <p>Za otkupljeno mlijeko isplate se kooperantima vrše mjesečno, na osnovu spiskova koje mljekara dostavi Ministarstvu. Poslije izvršene kontrole od strane Ministarstva, sredstva premija uplaćuju se na žiro račun mljekara koje su dužne da odmah po dobijanju sredstava isplate kooperante. U slučaju da mljekara ova sredstva ne isplate kooperantima odmah, dalja uplata premija mljekari se obustavlja. Premije se mogu uplaćuju direktno na žiro račun kooperanta na njegov lični zahtjev.</p>
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.

	Komponente	Iznos u €
Finansijski plan	Premije po litru mlijeka 0,06€	1.360.000,00
	Premije 0,01€ za količinu preko 5000 litara	40.000,00
	Premije 0,03€, 0,01€, 0,02€ za kvalitet mlijeka (kravljeg, kozjeg i ovčjeg mlijeka)	200.000,00
	UKUPNO:	1.600.000,00
Napomena: Od 2017. godine premija za kvalitet će se davati samo za otkupljeno sirovo mlijeko usaglašeno sa EU kriterijumima		

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.3	PODRŠKA JAČANJU OTKUPNE MREŽE MLJEKA	
Razlozi za podršku	Otkup mlijeka je jedna od slabijih karika lanca vrijednosti u mljekarskom sektoru. Mljekare organizuju otkup same na način što specijalnim vozilima posjećuju sve poljoprivredne proizvođače na licu mjesta. Mjera podrška jačanju otkupne mreže uvedena je kada u većini opština nije bilo organizovanog otkupa mlijeka. Međutim, u poslednjih 10 godina ovaj segment je unaprijeđen dok je značajno povećan broj mljekara. I pored evidentnog unapređenja otkupne mreže još uvijek u pojedinim opštinama nije organizovan otkup sirovog mlijeka.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> održavanje, jačanje i proširenje infrastrukture za otkup mlijeka; podizanje konkurentnosti proizvodnje i prerade mlijeka; povećanje otkupa mlijeka i prerade koji su upisani u Registar odobrenih objekata; širenje asortimana mlječnih proizvoda iz domaće proizvodnje. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Putem učešća u finansiranju troškova otkupa mlijeka, uključujući funkcionisanje odobrenih sabirališta mlijeka u kojima se sakuplja mlijeko od više proizvođača, podržavaju se mljekare da održavaju i proširuju otkupnu mrežu. Mjera se odnosi <u>objekte koji su upisani u Registar odobrenih objekata</u> , koji redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Osnov za učešće u finansiranju troškova otkupa je količina otkupljenog mlijeka koja se dokazuje priloženim spiskovima proizvođača. Troškovi se nadoknađuju za svaki litar otkupljenog mlijeka u iznosu od 0,01€ po litru, što podrazumijeva i količine manje od 400 litara mjesečno otkupljene od kooperanata. U cilju stvaranja klastera i ukрупnjavanja proizvodnje na kraju godine dodatno će biti podržane mljekare koje mlijeko otkupljuju i sarađuju sa više kooperanata. Mljekare koje na godišnjem nivou prosječno imaju više od 75 kooperanata biće podržane sa do 1.000€ na svakih 75 kooperanata.	
Korisnici	Svi odobreni objekti za preradu mlijeka koji su upisani u Registar odobrenih objekata, a koji otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Pravo na podršku imaju objekti koji <u>su upisani u Registar odobrenih objekata</u> a koji otkupljuju mlijeko od više od 30 proizvođača.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa spiskom poljoprivrednih proizvođača od kojih je otkupljeno mlijeko.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa subjektima koji obavljaju djelatnost u <u>objektima za preradu mlijeka</u> i sabiralištima sirovog mlijeka, <u>upisanim u Registar odobrenih objekata</u>	
Procedura realizacije	Osnov za obračun i isplatu premije su otkupljene mjesečne količine mlijeka sa registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori. Objekti za preradu mlijeka koji su upisani u Registar odobrenih objekata dostavljaju podatke najkasnije do 10. u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Isplate se vrše mjesečno mljekarama i sirarama.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije 0.01€ x 23.500.000	235.000,00
	Premije 1000€ x 40 bodova (1 bod = 75 kooperanata)	25.000,00
	UKUPNO:	260.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNA PLAĆANJA	
1.1.4	DIREKTNA PLAĆANJA RATARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Proizvodnja sjemenskog krompira i krmnog bilja dominantno se odvija na većim nadmorskim visinama u srednjem i sjevernom dijelu Crne Gore. Razvoj ratarske proizvodnje jedan je od uslova za racionalno korišćenje i onako ograničenog prirodnog resursa, kao i za obezbjeđivanje proizvodnje kultura koje se tradicionalno gaje na tom prostoru kao i za obezbjeđivanje dovoljnih količina stočne hrane. Konstantan je trend rasta površina pod ratarskim kulturama, naročito pod krmnim biljem. Razvoj ratarske proizvodnje doprinosi postizanju povoljnijeg spoljnotrgovinskog bilansa, prije svega kroz smanjenje uvoza stočne hrane i sjemenskog materijala krompira i žita.
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • optimalno korišćenje raspoloživih resursa oranica kroz redovnu obradu površina pogodnih za gajenje ratarskih kultura i proizvodnju stočne hrane, poštujući principe dobre poljoprivredne prakse; • kvalitetnija ponuda ratarskih kultura domaće proizvodnje; • povećanje proizvodnje stočne hrane i smanjenje uvoza; • obezbjeđivanje kvalitetnog sjemenskog materijala ratarskih kultura domaće proizvodnje.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, odnosno u Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala, koji su prijavili proizvodnju za tu godinu. Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proizvodnju ratarskih kultura; • proizvodnju sjemenskog materijala ratarskih kultura. <p>Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine. Proizvođači višegodišnjih krmnih kultura, osim u godini zasnivanja zasada, imaju pravo na direktna plaćanja i u sljedeće četiri godine za istu parcelu uz uslov da na njima primjenjuju redovno agrotehničke mjere i da godišnje dostavljaju zahtjev za podršku. U ovoj budžetskoj godini pravo na ovaj vid podrške imaju proizvođači koji su zasnovali proizvodnju 2012. godine i kasnije.</p> <p>Minimalna površina za podršku proizvodnje žitarica i krmnog bilja je 1 ha. Mogu se sabirati površine na kojima se uzgajaju različite vrste žitarica ili krmnog bilja radi ispunjavanja navedenog minimuma po zahtjevu. Ukoliko se sabiraju površine od dvije ili više parcela, svaka od njih mora biti najmanje površine 0,3ha. Za proizvodnju krompira minimalna površina za podršku proizvodnje iznosi 0,5ha.</p> <p>Proizvođač ratarskih kultura podnosi Ministarstvu zahtjev na obrascu koji se može preuzeti u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. Uz zahtjev dostavlja se sljedeća dokumentacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fiskalni račun za sjemenski materijal; • ovjerenu kopiju predate prijave proizvodnje Fitosanitarnom sektoru – Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove sa spisom posijanih parcela sa navedenom površinom i nazivom ratarske kuture za svaku parcelu pojedinačno; <p>Proizvođač višegodišnjih krmnih kultura dostavlja potrebnu dokumentaciju samo prve godine zasnivanja proizvodnje.</p> <p>Proizvođač sjemenskog materijala podnosi Ministarstvu zahtjev za ostvarivanje prava na podršku sa sljedećom dokumentacijom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sertifikat o priznavanju sjemenskog materijala– Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; • dokaz o kupovini krompira elita odnosno sertifikovanog polaznog materijala za sjemena žitarica (fiskalni račun/virman i etiketa sa pakovanja); • izjavu da su izmirili finansijske obaveze prema sertifikacijskom organu odnosno načinu izmirivanja ove obaveze. <p>Rok za dostavljanje zahtjeva za proljećnu sjetvu, usjeve krmnog bilja iz prethodog četvorogodišnjeg perioda i sjemensku proizvodnju je 01. jun, a za jesenju sjetvu je 15. novembar.</p> <p>Osnovni iznos plaćanja po ha iznosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za merkantilnu proizvodnju ratarskih kultura do 160€; • za krmno bilje do 160€ u godini sjetve i 100€ u naredne četiri godine; • za sjemenski krompir do 700€, kategorije elita (niže kategorije sjemenskog krompira obračunavaće se kao za merkantilnu proizvodnju u iznosu 160€/ha); • za sjemensku proizvodnju žitarica 300€.

	<p>Nabavka sjemena koja nije u skladu sa Zakonom o sjemenskom materijalu („Službeni list RCG”, br. 28/06, „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) neće biti podržana.</p> <p>Zahtjevi za podršku dostavljeni nakon 1. juna, odnosno 15. novembra neće se razmatrati.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.</p>	
Korisnici	Proizvođači sjemenskog materijala i proizvođači ratarskih kultura koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro-račun. Isplata se vrši u tekućoj godini.	
Realizacija	Ministarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	
Procedura realizacije	Realizaciju sjetve/sadnje <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, a kontrolu proizvodnje sjemenskog materijala Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i dostavljaju Ministarstvu izvještaj.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Merkantilna proizvodnja: ratarskih kultura 160€/ha; krmno bilje 150€ (naredne četiri godine 100€/ha)	600.000,00
	Sjemenska proizvodnja: za krompir elitu 700€/ha i za žitarice 300€/ha	100,000,00
	UKUPNO:	700,000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTA PLAĆANJA	
1.1.5	DIREKTA PLAĆANJA ZA PROIZVODNJI DUVANA
Razlozi za podršku	Raspoloživi zemljišni resursi u neposrednoj blizini Skadarskog jezera pružaju povoljne uslove za gajenje duvana. Ti raspoloživi zemljišni resursi nijesu još dovoljno iskorišćeni. Podizanje konkurentnosti kroz usmjerenu podršku proizvođačima omogućava održavanje nivoa proizvodnje, a time i bolje iskorišćavanje proizvodnog potencijala.
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> podizanje konkurentnosti proizvodnje duvana; korišćenje resursa raspoloživog zemljišta koje je manje pogodno za uzgoj ostalih kultura, poboljšanje kvaliteta proizvedenog duvana.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine duvana. Pravo na direktna plaćanja imaju proizvođači duvana koji su registrovani u koji su zasnovali proizvodnju u 2016. godini, uz uslov da primjenjuju redovne agrotehničke mjere, poštuju principe dobre poljoprivredne prakse i da imaju zaključen ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana. Utvrđene površine uzgojenog duvana upisuju se u evidencije koje vodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Iznos direktnih plaćanja po ha posađenog duvana iznosi 1.000€ /ha uz minimalnu gustinu sadnje od 17.000 biljaka po ha.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.</p>
Korisnici	Proizvođači duvana koji ugovore proizvodnju sa registrovanim obrađivačima duvana.
Način plaćanja	Proizvođačima preko banaka, po ispostavljenom izvještaju Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, kojim će se utvrditi površine ili na račun Udruženja proizvođača duvana. Isplata se vrši u tekućoj godini.
Realizacija	Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, odgovorno lice - rukovodilac, u saradnji sa registrovanim obrađivačima duvana i Udruženje proizvođača duvana.
Procedura realizacije	<p><u>Za proizvodnju 2016 godinu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> mart/april 2016. godine, proizvođači duvana zaključuju ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana, koji dostavljaju Savjetodavnoj službi u biljnoj proizvodnji koja Ministarstvu dostavlja spiskove proizvođača sa kojima je potpisan ugovor i osnovnim elementima iz ugovora;

	<ul style="list-style-type: none"> • (površina, tip duvana i sl.); • jun/jul 2016. godine Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji sa predstavnicima registrovanih obrađivača duvana obilazi proizvođače duvana koji su ugovorili površine u cilju utvrđivanja stvarno zasnovanih površina pod duvanom koje se upisuju u evidencije Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji; • na osnovu dostavljenih spiskova Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, Ministarstvo vrši isplatu sredstava proizvođačima duvana; • podrška proizvodnji duvana za sadnju u 2016. isplaćuje se do kraja tekuće godine. 	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška proizvodnji duvana za berbu 2016.	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.6	DIREKTNJA PLAĆANJA ZA UZGOJ VIŠEGODIŠNJIH POLJOPRIVREDNIH KULTURA	
Razlozi za podršku	U skladu sa Startegijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja i Akcionim planom planirano je da se od 2016. godine direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji, koja je do sada obuhvatala samo ratarsku proizvodnju, proširi i na višegodišnje zasade: voćnjake, maslinjake, vinograde i zasade ljekovitog bilja. Na ovaj način postepeno se sistem direktnih plaćanja usaglašava sa plaćanima koja se primjenjuju u okviru Zajedničke poljoprivredne politike.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Konkretizacija razvojnih ciljeva poljoprivredne politike, postepeno usklađivanje nacionalne politike podrške s Zajedničkom poljoprivrednom politikom; • Uvezivanje u bazu podataka većeg broja poljoprivrednih gazdinstava i obradivih površina; • Postepeno prilagođavanje crnogorskih poljoprivrednika evropskom modelu podrške. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za uzgoj višegodišnjih poljoprivrednih kultura: vinove loze, voćnih vrsta, ljekovitog i aromatičnog bilja.</p> <p>Iznos podrške je do 160€ po ha zasađene površine.</p> <p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posjeduju zasad minimalne površine od 0,5ha. Ukoliko se sabiraju površine od dvije ili više parcela, svaka od njih mora biti najmanje površine 0,3ha; - Posjeduju zasad u kojem su biljke pravilano geometrijski raspoređene, tj. u kojem je definisan međuredni i razmak između biljaka u redu; - Poštuju principe dobre poljoprivredne prakse, redovno primjenjuju agrotehničke mjere; - Blagovremeno dostave u cjelosti popunjen obrazac zahtjeva za podršku. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu na obrascu, koji se može preuzeti na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Ministarstva i Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. maj 2016. godine.</p>	
Korisnici	Nosioци registrovanog poljoprivrednog gazdinstva u privatnom vlasništvu za vinogradarstvo, voćarstvo ili proizvodnju ljekovitog i aromatičnog bilja, koji ispunjavaju propisane kriterijume. Pravo na podršku ne mogu ostvariti privredna društva (djelimično ili potpuno) u državnoj svojini ili državnoj instituciji	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku – direktna plaćanja.	
Realizacija	Ministarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva, nakon administrativne i kontrole na licu mjesta – upoređivanja podataka iz Registra sa podacima o stanju na terenu iz Izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Direktna plaćanja za uzgoj višegodišnjih poljoprivrednih kultura na projektovanoj ukupnoj površini od 5000ha, do 160€/ha	500.000,00
	UKUPNO:	500.000,00

1.2. PROGRAM UNAPREĐIVANJA PČELARSTVA	
Razlozi za podršku	<p>Pčelarstvo u Crnoj Gori ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ogleda se u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda, ali i oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje prinosa raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura.</p> <p>Unapređivanje ovog sektora ostvaruje se edukacijom pčelara, mjerama za poboljšanje konkurentnosti proizvodnje i očuvanja zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica kao i selekcija, odgajivanje i reprodukciju matica. Stavljanjem u funkciju Kuće meda napravljen je značajan korak u razvoju tržišnog aspekta ovog sektora. Realizacijom, ovog projekta dobijen je jedinstveni centar za otkup, preradu, pakovanje meda i edukaciju pčelara. Imajući u vidu postojeće stanje razvoja pčelarstva i potrebu da sektor bude konkurentan na širem tržištu i izložen konkurenciji iz zemalja EU i trećih zemalja neophodno je nastaviti program podrške razvoju pčelarstva.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti u proizvodnji pčelinjih proizvoda; • poboljšanje genetskog potencijala pčelinjih društava uvođenjem u proizvodnju visoko kvalitetnih matica; • očuvanje kvaliteta i poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda; • podizanje stručnog znanja i obučenosti pčelara; • podrške mladim pčelarima početnicima; • podrška pčelarima u preradi i sterilizaciji voska.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška unapređivanju proizvodnje selekcionisanih matica odnosi se na podršku funkcionisanju centara za selekciju, koji se pridržavaju strogo propisanih kriterijuma u selekciji visokokvalitetnih matica, kao i na podršku reprocentrima u uzgoju matica od selekcionisanog materijala. Tokom realizacije projekta „Podizanje Centara za selekciju, odgajivanje i reprodukciju matica“ formirana su dva centra za selekciju matica: jedan u Sutomoru gdje se odgaja i selekcioniške primorska matica i jedan u Bijelom Polju gdje se odgaja i selekcioniške planinski ekotip domaće kranjske pčele. Oformljena je i mreža odgajivača selekcionisanih matica, tako da danas imamo devet registrovanih odgajivača selekcionisanih matica.</p> <p>Selekcionisane matice distribuiraju se članovima pčelarskih udruženja. Distribucija matica vrši se preko Saveza pčelarskih organizacija (Savez) uz obaveznu inspekcijsku kontrolu. Odgajivači selekcionisanih matica su dužni da prilikom raspodjele prilože uvjerenje o dobrom zdravstvenom stanju matica koje ne smije biti starije od 30 dana.</p> <p>Podrška unapređivanju kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica usmjerena je na zaštitu pčelinjih društava od pčelinjeg krpelja (<i>Varroa destructor</i>) upotrebom organskih lijekova i na poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda. Pravo na ovu podršku imaju pčelari koji za tretman svojih zajednica od pčelinjeg krpelja koriste organske preparate izuzimajući organske kiseline (mravlja, oksalna i sl.). Podrška će se dati u iznosu do 50% odobrene investicije.</p> <p>Glavni sadržaji Kuće meda su: pogon za sterilizaciju i preradu voska, pogon za invetrovanje šećera i proizvodnju pogača za prihranu pčelinjih zajednica, pogon za otkup, prihvatanje, pakovanje i skladištenje upakovanih proizvoda i salu za stručno-edukativne sadržaje i radionice kao i prostor za izlaganje starih crnogorskih eksponata. Trenutno su stavljeni u rad u pogoni za preradu i sterilizaciju voska i proizvodnju invertnog sirupa. Cilj je u 2016. nabaviti opremu za proizvodnju pogača za prihranjivanje pčela i u tom segmentu obogatiti ponudu kuće meda.</p> <p>Podrška stručnom osposobljavanju pčelara usmjerava se u razne vidove edukacije i stručnog osposobljavanja pčelara: organizovanje seminara i pčelarskih manifestacija, nabavke literature, izdavanja časopisa i „Dobre pčelarske prakse“ i dr. Dobra pčelarska praksa je temelj za održivi razvoj pčelarstva, a ima za cilj da osigura zdravstvenu ispravnost meda te da poboljša kvalitet meda i zdravstveno stanje pčelinjih zajednica.</p> <p>Podrška mladim pčelarima (početnici) koji nijesu mlađi od 18 godina i ne stariji od 40 godina odnosi se na kupovinu tri oformljene pčelinje zajednice. Mladi pčelari učestvuju sa 20% investicije. Odabrani pčelari potpisuju ugovor sa Savezom pčelarskih organizacija u kom se obavezuju da će se baviti pčelarstvom u narednih pet godina. Dodatno, zakonska je obaveza da svi pčelari budu upisani u Registar Uprave za bezbjednost hrane, vetrinu i fitosanitarne poslove i učlane u Savez pčelarskih organizacija kao i da prisustvuju svim organizovanim predavanjima. Kvota za broj korisnika podrške na lokalnom nivou određuje se na osnovu broja članova udruženja. Korisnika podrške je mladi pčelar.</p> <p>Podrška Savezu pčelarskih organizacija u preradi voska 0.25€/kg prerađenog voska. Pravo na podršku imaju pčelari članovi Saveza pčelarskih organizacija koji su upisani u Registar</p>

	odobrenih objekata za proizvodnju meda radi očuvanja kvaliteta voska iz domaće proizvodnje, pokrivanja troškova (podrška radu) i povećanja efikasnosti prilikom prerade voska.	
Korisnici	Savez pčelarskih organizacija, lokalne pčelarske organizacije, Centri za selekciju matica i uzgajivači matica.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa izvještajem i dokazima o realizaciji sredstava.	
Realizacija	Savez pčelarskih organizacija, odgovorno lice - predsjednik saveza.	
Procedura realizacije	Ministarstvo sa Savezom pčelarskih organizacija, u skladu sa opredijeljenim sredstvima podrške za tekuću godinu, priprema Akcioni plan realizacije budžeta u cilju efikasne i transparentne podrške svim pčelarima koji su članovi Saveza pčelarskih organizacija,. Savez pčelarskih organizacija dostavlja Ministarstvu spiskove pčelara koji su preuzeli matice, , podatke i dokaze o nabavljenoj opremi (računi i dokazi o plaćanju treba da glase na ime pčelara), spisak imena članova udruženja, spisak održanih pčelarskih manifestacija i stručnih predavanja, izvještaji o prerađenom vosku. O sprovedenim mjerama selekcije u Centrima za selekciju angažovani eksperti podnose izvještaje Ministarstvu. Korisnici podrške mogu biti pravna ili fizička ilca registrovana u Registar odobrenih objekata za proizvodnju meda.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznosu €
	A. Proizvodnja selekcionisanih matica <ul style="list-style-type: none">finansiranje centara i reprotanica, stručno sprovođenje projekta;učešće u nabavci matica, 8.000 kom x 4€.	10.000,00 32.000,00
	B. Unapređivanje kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica <ul style="list-style-type: none">učešće u sprovođenju zaštite pčelinjih društava protiv pčelinjeg krpelja;učešće u nabavci opreme za Savez pčelarskih organizacija;podrška za osnovne troškove za operativno funkcionisanje Kuće meda do pokretanja cjelokupnog planiranog proizvodnog sistema (privremena mjera u trajanju od ne više od dvije godine).	35.000,00 15.000,00 15.000,00
	C. Podrška Savezu pčelarskih organizacija <ul style="list-style-type: none">prerada voska;nabavka opreme za pčelarstvo.	5.000,00 8.000,00
	D. Podrška mladim pčelarima početnicima <ul style="list-style-type: none">učešće u troškovima nabavke tri oformljene pčelinje zajednice.	20.000,00
	E. Stručno osposobljavanje pčelara <ul style="list-style-type: none">organizacija pčelarskih manifestacija i savjetovanja;štampanje dobre pčelarske prakse i edukacija pčelara.	5.000,00 5.000,00
	UKUPNO: (A + B + C + D + E)	150.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.3. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA	
1.3.1.	UPRAVLJANJE RIZICIMA U POLJOPRIVREDI
Razlozi za podršku	Štete na poljoprivrednim usjevima, stoci i drugim resursima redovan su pratilac poljoprivredne proizvodnje, posebno od vremenskih nepogoda na usjevima i štete koje pričinjavaju velike divljači na stoci. Štete većeg obima prevazilaze mogućnost saniranja od strane proizvođača i mogu ozbiljno da ugroze opstanak gazdinstava, a time i dugoročno održivi razvoj proizvodnje.
Ciljevi	• podrška poljoprivrednim proizvođačima da osiguraju svoje usjeve i stoku čime se obezbjeđuje smanjivanje dugoročno negativnih posljedica šteta prouzrokovanih prirodnim nepogodama i drugim vanrednim događajima.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška za upravljanje rizicima u poljoprivredi sastoji se iz: <ul style="list-style-type: none"> finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci za registrovana poljoprivredna gazdinstva.

	<p>Kod osiguranja životinja neophodno je da se vrše redovni veterinarski pregledi i da su ispunjene svi propisani zahtjevi za zdravstvenu zaštitu, zahtjevi za dobrobit životinja pri držanju i uzgoju životinja.</p> <p>Kod osiguranja usjeva i plodova je neophodno da su ispunjene sve agrotehničke mjere i dobra poljoprivredna praksa.</p> <p>Podrška za osiguranje od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci može da iznosi do 50% polise osiguranja.</p>	
Korisnici	Registrovana poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Po zaključenju polise osiguranja, po ispostavljenom zahtjevu na račun podnosioca.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa osiguravajućim društvima, u skladu sa Sporazumom o sufinansiranju premije osiguranja za osiguranje poljoprivredne proizvodnje.	
Procedura realizacije	<p>Podrška osiguranju sprovodi se na bazi spiskova - evidencija osiguravajućih društava. Isplata se vrši osiguravajućim društvima.</p> <p>U realizaciji mjere Ministarstvo tijesno sarađuje sa osiguravajućim društvima i lokalnom samoupravom.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška osiguranju u poljoprivredi i nadoknada pričinjenih šteta	200.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE

A) POLJOPRIVREDA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.1.	<i>PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori, Evropska unija i Svjetska banka – IPARD like 1 i IPARD like 2)</i>
Razlozi za podsticaj	<p>U cilju daljeg jačanja sektora poljoprivrede i pravovremene pripreme za budući programski period, Ministarstvo je od Evropske komisije dobilo sredstava za V. IPA komponentu (2011. i 2012.) i I. IPA komponentu kroz IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori.</p> <p>Ukupna vrijednost IPA projekta izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori (IPARD like 1) iznosi 4.508.641€, od čega 3.385.308€ sredstva Evropske unije, dok je 1.123.333€ nacionalna kontribucija.</p> <p>Ovaj projekat se implementira uz podršku Svjetske banke kroz implementaciju IPARD like mjere, čime će se nastaviti kontinuirano i postepeno jačanje poljoprivrednih proizvođača za novi programski period (2015-2020).</p> <p>Operativni priručnik za grantove je usvojen decembra 2014. godine, čime su se stekli uslovi za početak info kampanje i objavljivanje Poziva za dostavljanje zahtjeva. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je započelo info kampanju 9. decembra 2014. godine, koja se sprovodila sve do zaključenja poziva za dostavljanje aplikacija.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva bio je od 29. decembra 2014. do 28. februara 2015. godine, i u tom roku je primljena 521 aplikacija, nakon čega je usledio period ocjenjivanja zahtjeva (administrativne i terenske kontrole), i sporazumi o grantu su potpisani sa 291 aplikantom 02. oktobra 2015. godine, u vrijednosti podrške od 5.167.048,44€, od čega je 3.085.000 € sredstava Evropske unije, zatim 1.048.333 € kao obavezno nacionalno kofinansiranje od 25%, dok je Ministarstvo stavilo na raspolaganje još dodatnih 1.033.715,44€, kako bi svi pozitivno ocijenjeni projekti bili ugovoreni.</p> <p>Takođe, iz sredstava pretpristupne podrške IPA 2013 na raspolaganju je 6.337.301€, od čega je 4.723.806€ EU sredstva i 1.613.495 € nacionalna kontribucija. Kroz ovaj projekat (IPARD like 2) finansiraće se Ulaganja u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Ovim projektom će se jačati prerađivački kapaciteti prehrambene industrije i pružit će se podrška njihovom punom dostizanju nacionalnih i EU standarda bezbjednosti hrane.</p>
Ciljevi	Osim konkretne pripreme za IPARD program, mjera IPARD like 1 projekta ima za cilj:

	<ul style="list-style-type: none"> • modernizaciju proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti, <ul style="list-style-type: none"> – povećanje produktivnosti gazdinstva, – smanjenje proizvodnih troškova, • dostizanje nacionalnih i standarda Zajednice (EU) na polju: <ul style="list-style-type: none"> – zaštite životne sredine, – javnog zdravlja, – zdravlja životinja i bilja, – dobrobiti životinja, – zaštite na radu; • povećanje kvaliteta proizvoda, higijene i bezbjednosti hrane; • poboljšanje konkurentnosti porodičnih poljoprivrednih gazdinstava; • uvođenje novih tehnologija i inovacija, i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda; • povezivanje sektora poljoprivrede i sektora turizma; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim i proizvodima visokog kvaliteta; <p>Mjera IPARD like 2 programa će imati za cilj da pruži podršku razvoju fizičkog kapitala, povećanje sposobnost prehrambeno prerađivačkog sektora da se nosi sa izazovima na tržištu primjenim EU standarda bezbjednosti hrane.</p>	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Mjerom je određen maksimum i minimum prihvatljive investicije, kao i podrške. Minimalan iznos investicije koja će se podržavati iznosi 10.000€, a maksimalan 100.000€.</p> <p>Podrška se daje nakon što se realizuje cjelokupna investicija, u iznosu od 50% (ne uključuje PDV), sa mogućnostima da podrška za određene kategorije poljoprivrednika bude i veća (nije primjenljivo za korisnike koji su pravna lica): 55% prihvatljivih troškova za investicije implementirane od strane mladih farmera (do 40 godina života u vrijeme donošenja odluke o dobijanju bespovratne podrške); 60% prihvatljivih troškova za investicije implementirane od strane poljoprivrednih gazdinstava koja se nalaze u planinskim oblastima iznad 600 mnv; 65% prihvatljivih troškova za investicije u poljoprivredna gazdinstva koja se nalaze u planinskim oblastima od strane mladih farmera (ispod 40 godina života u vrijeme donošenja odluke o dobijanju bespovratne podrške).</p> <p>Takođe, mjerom su detaljno definisane prihvatljive i neprihvatljive investicije, pojam korisnika, procedura odobravanja projekata prema kojoj se evaluacija zahtjeva/projekata vrši po unaprijed određenim i objavljenim kriterijumima; odobrena investicija može započeti samo nakon potpisivanja ugovora sa Ministarstvom. Takođe, definisani su: način prijavljivanja, potrebna dokumentacija, način ocjenjivanja administrativne i terenske kontrole, postupanje po dobijanju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika, postupanje po prigovorima, kao i sve ostale procedure. Sva potrebna dokumenta za prijavljivanje za podršku su objavljena na sajtu Ministarstva.</p> <p>Mjerom kroz IPARD like 2 projekat će se podržati subjekti koji se bave preradom poljoprivrednih proizvoda, i detalji ovoga programa će biti opisani u Operativnom priručniku za grantove koji će biti objavljen u toku 2016. godine.</p>	
Korisnici	Korisnici IPARD like 1 mjere i IPARD like 2 mjere definisaće se Javnim pozivom za dodjelu sredstva podrške.	
Način plaćanja	<p>Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov bankovni račun uplaćuje iznos novca, u iznosu do 50% (55, 60 ili 65%) bespovratnih sredstava.</p> <p>Sva procedura plaćanja je u skladu sa smjernicama, detaljno opisanim i objavljenim u Operativnom priručniku za grantove.</p>	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Svjetskom bankom i Evropskom komisijom.	
Procedura realizacije	<p>Procedura realizacije ovoga programa će biti opisani u Javnom pozivu i Operativnom priručniku za grantove.</p> <p>Ministarstvo kao korisnik projekta je zaduženo za pripremu grant mjera za podršku koje su sastavni dio Javnog poziva za dodjelu grantove. U okviru promovisanja poziva i pojašnjavanja pravila i procedura iz javnog poziva, vrši se informativna kampanja u svim gradovima Crne Gore.</p>	
Nadzor i kontrola	<p>Ministarstvo u čije ime nadzor nad projektom vrši generalni direktor Direktorata za IPARD plaćanja- Koordinator projekta.</p> <p>Detaljan opis nadzora i kontrole programa za grantove su definisani Operativnim priručnikom projekta.</p>	
Finansijski	Komponenta	Iznos u €

plan	Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva i Ulaganje u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda, prema kriterijumima iz Operativnih priručnika za grantove.	4.400.000,00
	UKUPNO:	4.400.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:

2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede

2.1.2.	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (MIDAS GRANTOVI)	
Razlozi za podsticaj	<p>Glavne slabosti poljoprivrednog sektora u Crnoj Gori su povezane sa nepovoljnim strukturama poljoprivrednih gazdinstava. Prisutan je veliki broj gazdinstava sa malim stočnim fondom (goveda, ovaca, koza), kao i veliki broj gazdinstava koje se bave voćarskom i povrtarskom proizvodnjom, a zbog usitnjenih površina i raspolaganja neadekvatnim objektima i dotrajalom mehanizacijom, poslovanje im je na pragu rentabilnosti. Trenutno postoji opšti nedostatak većih količina poljoprivrednih proizvoda odgovarajućeg kvaliteta, posebno mesa, voća i povrća, koje bi se koristile prvenstveno za pokrivanje domaćih potreba i za izvoz.</p> <p>Takođe, jedan od veoma bitnih uzroka nedovoljne konkurentnosti crnogorske poljoprivrede jeste niska produktivnost radnog kapitala, koja proizilazi iz nedovoljne tehničke i tehnološke opremljenosti gazdinstava. Postojeća mehanizacija, osim dijela nabavljenog kroz odgovarajuće projekte u posljednje vrijeme, veoma je zastarjela i u znatnoj mjeri izraubovana. Poljoprivredna gazdinstva, zbog nepovoljnog ekonomskog i socijalnog stanja, nijesu u mogućnosti da sama obezbijede dovoljno sredstava za modernizaciju proizvodnje. Proizvodnja je manje efikasna i ljudski resursi manje iskorišteni. Izgradnjom novih i rekonstrukcijom postojećih objekata, nabavkom rasnog stočnog fonda, kupovinom moderne opreme i savremene mehanizacije, moguće je poboljšati ekonomske aspekte djelovanja i znatno bolje ispunjavati zahtjeve održavanja prirodnih resursa, zaštite i dobrobiti životinja i bezbjednosti hrane.</p> <p>Na ovaj način će se investicije usmjeravati i u oblasti sa kontinuiranim postojanjem poljoprivrednika ili pastira koji još uvijek upražnjavaju tradicionalnu pastoralnu aktivnost/sezonsku ispašu.</p> <p>Detaljni razlozi za podsticaj su definisani u operativnim priručnicima za MIDAS grantove.</p>	
Ciljevi	Sveukupni cilj ove mjere je implementacija programa za grantove, koji je napravljen da bude što više u skladu sa IPARD zahtjevima, kroz koji će se naše institucije kao i korisnici (poljoprivredna gazdinstva i kompanije koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom) osnažiti i izgraditi da budu u stanju da rukovode i koriste IPARD sredstva.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Ovom mjerom se pruža bespovratna podrška po implementiranoj, a prethodno odobrenoj investiciji.</p> <p>Mjera se sastoji od opisa prihvatljive investicije i definisanja pojma korisnika. Opis prihvatljive investicije i pojam korisnika se razlikuju u zavisnosti koji poziv i koja grant mjera je u pitanju. Zajedničko za svaku mjeru je da su određeni minimalni i maksimalni iznosi moguće investicije, da je prethodno utvrđen iznos naše podrške, da su detaljno definisane prihvatljive i neprihvatljive investicije, da je koncizno definisan pojam korisnika, da se evaluacija aplikacija vrši po unaprijed određenim i objavljenim kriterijumima, da se sa investicijom može započeti samo nakon potpisivanja ugovora sa Ministarstvom. Takođe, način aplikacije, aplikaciona dokumenta, način evaluacije aplikacija, administrativne i terenske kontrole, postupanje po dobijanju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika, postupanje po prigovorima i žalbama, i sve ostale procedure su unaprijed isplanirane, određene, objavljene, kao i sva aplikaciona dokumenta koja se nalazi na portalu Ministarstva i MIDAS projekta.</p> <p>U zavisnosti od poziva i grant mjere, investicije mogu biti iz oblasti biljne i životinjske proizvodnje, tj. iz sektora stočarstva, pčelarstva, povrtarstva, ratarstva, voćarstva (zajedno sa maslinarstvom i proizvodnjom maslinovog ulja i vinogradarstvom i proizvodnjom vina).</p>	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači, poljoprivredna gazdinstva, koji su upisane u propisane registre. Korisnici su i privredna društva čija primarna djelatnost poljoprivreda i drugi korisnici u skladu sa MIDAS grantovima.	
Način plaćanja	Po ispostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov bankovni račun uplaćuje iznos novca, koji može biti u visini 50 ili 60 % od ugovorene i uspješno implementirane investicije, tj. u zavisnosti da li se radi o I i IV pozivu kod kojih je podrška 50% ili se radi o II i III pozivu gdje je podrška 60% bespovratnih sredstava.	

	Sva procedura plaćanja je u skladu sa smjernicama, detaljno opisanim i objavljenim u operativnim priručnicima za MIDAS grantove.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Svjetskom bankom i uz pomoć kancelarije MIDAS projekta.	
Procedura realizacije	Realizacija se vrši u skladu sa Operativnim priručnikom za MIDAS grantove.	
Nadzor i kontrola	Nadzor nad projektom vrši direktor direktorata za IPARD plaćanja - Koordinator projekta. Nadzor i kontrola programa za grantove vrši se u skladu sa operativnim priručnicima za MIDAS grantove.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva, prema kriterijumima iz operativnih priručnika za MIDAS grantove.	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA

2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede

2.1.3	PODRŠKA RAZVOJU VINOGRADARSTVA I VINARSTVA
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora ima veoma bogatu vinogradarsku tradiciju. Vino je najveći izvozni proizvod prehrambenog sektora. U Registar proizvođača grožđa i vina upisano je 513 vinogradara, a 58 vinara kontroliše kvalitet i stavlja svoje vino u promet. U crnogorskim vinogradima dominiraju vinske sorte, 90% od ukupne proizvodnje grožđa od kojih se najviše gaje autohtone sorte Vranac i Kratošija za proizvodnju crnih vina. Za proizvodnju bijelih vina uglavnom se koriste Chardonnay, Sauvignon i autohtone sorte Krstač i Žižak. Kvalitet proizvoda je važan elemenat tržišne uspješnosti i konkurentnosti. U kontinuitetu se povećavaju površine pod vinogradima, mada je posljednjih godina zabilježeno veće investiranje u modernizaciju primarne proizvodnje i procesa prerade. Raspoloživi potencijali omogućavaju dalji razvoj ovog sektora.</p> <p>Ovim programom podstiče se zasnivanje novih, modernizacija i konverzija postojećih proizvodnih zasada vinove loze, koji će uz redovnu primjenu savremene agrotehnike dati visoke, kvalitetne i stabilne prinose. Podržava se i nabavka savremene opreme za proizvodnju i čuvanje vina, koja je, pored kvalitetne sirovine, neophodna za postizanje visokog kvaliteta vina.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • bolje korišćenje prirodnih resursa; • podizanje novih zasada, modernizacija i konverzija postojećih proizvodnih zasada vinove loze sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • unapređivanje kvaliteta proizvoda i modernizacija proizvodnje; • bolje pozicioniranje crnogorskih vina na domaćem i inostranom tržištu.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači grožđa i vina upisani u Registar proizvođača grožđa i vina, u skladu sa Zakona o vinu i upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Razvoj vinogradarstva podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podršku za zasnivanje novih vinograda i konverziju postojećih zasada vinove loze; - nabavku potpornih stubova za špalirni uzgoj; - nabavku mreža za zaštitu od ptica; - nabavku sistema za navodnjavanje; - nabavku specifične opreme i mehanizacije. <p>Podrška vinarskom sektoru obuhvata nabavku opreme za proizvodnju i čuvanje vina.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa javnim pozivom. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p> <p>Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja vinogradara i vinara na osnovu podnešenog predloga projekta Ministarstvu.</p>
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju propisane kriterijume i uslove javnog poziva.

Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji - rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljene dokumentacije i/ili izvještaja komisije. Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.4	PODRŠKA PODIZANJU I MODERNIZACIJI / OPREMANJU PROIZVODNIH VOĆNIH ZASADA
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori postoje povoljni agroekološki uslovi i zemljišni potencijal za uzgoj kontinentalnih i suptropskih voćnih vrsta. Međutim, usljed nemogućnosti poljoprivrednih gazdinstava da u dovoljnom obimu samostalno finansiraju visoka investiciona ulaganja, pri tom uzimajući u obzir juvenilni stadijum biljke bez mogućnosti povraćaja sredstava i zarade, koji traje od dvije do šest godina (zavisno od voćne vrste), raspoloživi prirodni resursi nijesu dovoljno iskorišćeni. Stoga se ovim programom obezbjeđuju sredstva za podršku, kojim bi se umanjila investiciona ulaganja proizvođača prilikom zasnivanja proizvodnih voćnih zasada, a koji bi uz redovnu primjenu savremene agrotehnike bili visoko profitabilni. Redovan i stabilan prinos visokog kvaliteta, dugoročno će uticati na povećanje obima prerade i obogaćivanje asortimana proizvoda, čime će se postići povoljna izvozna struktura i viši nivo konkurentnosti.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • bolje korišćenje prirodnih resursa zasnivanjem proizvodnih zasada sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje domaćeg deficita voća i prerađevina od voća; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • podizanje konkurentnosti domaćih proizvoda; • optimalna gustina sklopa novopodignutih zasada omogućava projekciju prinosa po ha, neophodnu za kreiranje programa koji će se realizovati na nacionalnom nivou; • modernizacija voćnih zasada; • formiranje baze podataka – registra proizvođača voća.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Podrška se daje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podizanje novih voćnih zasada; • nabavku potpornih stubova za špalirni uzgoj; • nabavku mreža za zaštitu od ptica; • nabavku sistema za navodnjavanje; • nabavku specifične opreme i mehanizacije. <p>Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa javnim pozivom za dodjelu podrške po osnovu podizanja i opremanja proizvodnih voćnih zasada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole.
Realizacija	Ministarstvo i Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.

Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podizanje i opremanje voćnih zasada	330.000,00
	Podrška za zasade zasnovane u jesen 2015. godine	20.000,00
	UKUPNO:	350.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.5	PODRŠKA RAZVOJU MASLINARSTVA
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori trenutno ima 489.520 stabala maslina, što govori da se u poslednjih desetak godina bilježi konstantno povećanje njihovog broja (između ostalog i zahvaljujući realizaciji agrobudžetskih mjera čiji je cilj zasnivanje novih, rekonstrukcija i revitalizacija postojećih zasada). Iako kapacitet proizvodnje nije velik, ovo je značajan sektor u kome ima uslova za povećanje obima proizvodnje.</p> <p>U želji da se maksimalno iskoriste prirodni potencijali za uzgoj maslina, proizvođači se stimulišu da podižu nove, i da revitalizuju i održavaju postojeće zasade. Takođe se stimulišu da uvođe potrebnu mehanizaciju i opremu u proces proizvodnje i skladištenja maslinovog ulja. Mjerama za održavanje postojećih, zasnivanje novih maslinjaka i linijama podrške za nabavku mehanizacije i opreme za berbu, zaštitu, čuvanje i pakovanje, želi se približiti standardima EU, odnosno povećati proizvodnja ekstra djevičanskog i djevičanskog maslinovog ulja.</p> <p>Podrškom se može bolje iskoristiti neobnovljivi zemljišni resurs i do sada nekorišćeno i manje plodno zemljište privesti poljoprivredi. Nezahtjevna kultura masline veoma je pogodna za sadnju na ovakvom zemljištu, koje se najvećim dijelom nalazi na brdovitom terenu iznad svih primorskih opština.</p> <p>Ovom podrškom žele se stimulisati proizvođači da sade masline na do sada nekorišćenom zemljištu. Time bi se značajnije povećale površine pod maslinama i proizvodnja maslinovog ulja, a ujedno bi se zemljište zaštitilo od erozije.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja stabala masline i povećanje proizvodnje maslinovog ulja; • dovođenje starih i visokih stabala u stanje za lakše izvođenje agrotehničkih mjera i berbe; • uređenje maslinjaka; • osavremenjavanje procesa berbe i proizvodnje maslinovog ulja; • adekvatnije čuvanje i pakovanje maslinovog ulja; • sprovođenje dobre poljoprivredne prakse – upravljanje biljnim otpadom u mlinovima; • korištenje neplodnog i kamenitog zemljišta; • zaštita od erozije; • jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i proizvodnje u Crnoj Gori;
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar proizvođača maslina i/ili Registar proizvođača maslinovog ulja, kao i u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Razvoj maslinarstva podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripremu zemljišta za sadnju maslina; • podizanje novih zasada maslina; • revitalizaciju; • nabavku sistema za navodnjavanje; • nabavku mehanizacije za maslinarstvo; • nabavku opreme; • upravljanje biljnim „otpadom“; • izgradnju podzida. <p>Podrška maslinarskom sektoru obuhvata zasnivanje novih i održavanje postojećih, nabavku mehanizacije i opreme za uređenje, zaštitu maslinjaka, berbu maslina, skladištenje i pakovanje maslinovog ulja, za upravljanje biljnim otpadom u mlinovima, kao i za izgradnju podzida u maslinjacima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa javnim pozivom. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.

	<p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>, u iznosu do 50% vrijednosti investicije.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava po gazdinstvu iznosi 5.000€.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p> <p>Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja proizvođača maslina i maslinovog ulja na osnovu podnešenog predloga projekta Ministarstvu.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane u javnom pozivu.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	<p>Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljene dokumentacije i izvještaja komisije.</p> <p>Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	<i>Podrška za nabavku mehanizacije, opreme i revitalizaciju</i>	100.000,00
	<i>Sadnja maslina na nekorištenom zemljištu</i>	100.000,00
	UKUPNO	200.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.6	PODRŠKA POVRTARSKOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	<p>Struktura i obim proizvodnje povrća u Crnoj Gori trenutno je na nezadovoljavajućem nivou. Dominantne kulture su: paradajz, paprika, kupus i lubenica, dok je proizvodnja ostalih kultura neznatna i ne zadovoljava domaće potrebe.</p> <p>Pored ovoga, veoma je važan izbor sortimenta pojedinih kultura s aspekta vremena sazrijevanja i organoleptičkih svojstava ploda. Zapostavljen je autohtoni sortiment superiornih organoleptičkih osobina (i u komercijalnoj i u rasadničkoj proizvodnji) i nedovoljno se koriste mogućnosti koje pružaju povoljni agroklimatski uslovi za uzgoj ranih sorti povrća.</p> <p>Dakle, povećanje obima proizvodnje, treba da prati prestrukturiranje proizvodnje i mijenjanje navika proizvođača u smislu izbora vrste/sorte koju uzgajaju i nivoa primjene mehanizacije u proizvodnom procesu. Visoka investiciona ulaganja mogu biti opravdana, odnosno proizvodnja rentabilna ukoliko se može realizovati plasman što se postiže pravilnim izborom sortimenta i primjenom agrotehničkih mjera.</p> <p>Ovim programom obezbjeđuju se sredstva za podršku uzgoja prije svega autohtonih i izrazito deficitarnih vrsta povrća. Uvažavajući značajan zemljišni potencijal za uzgoj povrtarskih kultura, smatramo da bi pravilnim struktuiranjem povrtarske proizvodnje značajno smanjili uvoz ovih proizvoda i probleme u plasmanu na domaćem tržištu.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti povrtarske proizvodnje; • intenziviranje uzgoja autohtonih vrsta povrća i mogućnost izvoza; • intenziviranje uzgoja deficitarnih vrsta povrća u cilju smanjenja uvoza; • zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta ostalim vrstama povrća tokom cijele godine; • optimalno korišćenje raspoloživih resursa oranica kroz redovnu obradu površina pogodnih za gajenje povrtarskih kultura, poštujući principe dobre poljoprivredne prakse. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava i koji su prijavili proizvodnju za tu godinu.</p> <p>Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa javnim pozivom za dodjelu podrške po osnovu podrške povrtarskoj proizvodnji u 2016. godini.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>	

Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva nakon na žiro-račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta .	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije <i>na licu mjesta</i> utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na bazi dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Investicije za uzgoj autohtonih vrsta povrća	30.000,00
	Investicije za uzgoj ostalih povrtarskih kultura	250.000,00
	Investicije za proizvodnju rasada povrća	40.000,00
	UKUPNO:	320.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede	
2.1.7.	PODRŠKA UZGOJU VIŠEGODIŠNJEG LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA
Razlozi za podršku	<p>Na maloj površini koja zauzima samo 0,01 odsto ukupne površine svjetskog kopna, na teritoriji Crne Gore, ima 1,2 procenta ukupne svjetske flore. Indeks broja vrsta po jedinici površine u Crnoj Gori iznosi 0,837 što našu teritoriju na neposredan način određuje kao najvažniji centar florističkog diverziteta u Evropi. Smatra se da od 3.200 vrsta biljaka na crnogorskoj teritoriji, oko 400 vrsta pripada ljekovitom bilju.</p> <p>Bogatstvo naše flore uslovljeno je nizom raznovrsnih prirodnih karakteristika: povoljan geografski položaj, razuđen reljef, raznovrsne klimatske prilike, geološki i pedološki sastav i hidrografska mreža. Prirodna populacija je, u odsustvu naučnih istraživanja, vodič i pokazatelj koje vrste se mogu uspješno gajiti u datim agroekološkim uslovima.</p> <p>Ovim programom želimo da spriječimo istrebljenje pojedinih vrsta bilja, kao i da obezbijedimo dugoročnu snabdijevenost i obim proizvodnje koji će omogućiti proizvodnju eteričnog ulja i drugih proizvoda, koji bi mogli da budu crnogorski izvozni brend.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> očuvanje prirodne populacije, racionalna eksploatacija samoniklog bilja; povećanje obima proizvodnje plantažnim uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja i proširenje asortimana proizvoda, na bazi ljekovitog i aromatičnog bilja.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> podršku za zasnivanje plantaža: žalfije (<i>Salvia officinalis</i>), lavande (<i>Lavandula angustifolia</i>), kantariona (<i>Hypericum perforatum</i>), smilja (<i>Helichrysum arenarium</i>), majčine dušice (<i>Thymus serpyllum</i>), timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), matičnjaka (<i>Melissa officinalis</i>), pelina (<i>Artemisia absinthium</i>), lincure (<i>Gentiana lutea</i>) i dr. vrsta višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja; nabavku sistema za navodnjavanje; nabavku specifične opreme i mehanizacije. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa pratećim javnim pozivom za 2016. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači koji ispunjavaju propisane kriterijume.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro-račun nakon administrativne i <i>in situ</i> kontrole.
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, rukovodilac službe.

Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška uzgoju višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.8.	PODRŠKA INVESTICIJAMA U PRERADU NA GAZDINSTVIMA	
Razlozi za podršku	Podsticanjem prerade na porodičnim gazdinstvima doprinosi se povećanju konkurentnosti crnogorskih poljoprivrednika. S obzirom da ruralna područja imaju dugu tradiciju u preradi različitih animalnih i biljnih proizvoda na gazdinstvu ova mjera doprinosi povećanju stepena prerade sa ciljem da se proces proizvodnje na porodičnim gazdinstvima unaprijedi. Proizvodi, kao što su sir, mesne prerađevine, različita pića, prerađevine od voća (uključujući i masline), povrća aromatičnog i ljekovitog bilja predstavljaju važan dio ruralne ekonomije i doprinose unapređivanju ekonomskog položaja porodičnih gazdinstava. Postoje raspoloživi potencijali koji mogu obogatiti ponudu lokalnih proizvoda i omogućiti zapošljavanje stanovništva, pa i održavanje seoske infrastrukture. Ti proizvodi znače i mogućnost povećavanja dodate vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, posebno plasmanom tih proizvoda kroz turizam. Pristup tržištu i zadovoljavanje potreba savremenog potrošača zahtijevaju prilagođavanje obima i kvaliteta, a posebno higijenskih standarda proizvoda, kao i usaglašavanje sa minimalnim nacionalnim standardima u oblasti bezbjednosti hrane i očuvanja životne sredine. Potrebne su investicije koje bi omogućile veću produktivnost rada, razvoj tehnologija i transfer znanja u proizvodnji.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih gazdinstava; • povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda povećavanjem efikasnosti u preradi; • uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje tradicionalnih domaćih proizvoda; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim proizvodima visokog kvaliteta. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva, koja se bave preradom kao dopunskom djelatnošću, kooperative i grupe proizvođača koji se udruže za preradu određenih poljoprivrednih proizvoda sa poljoprivrednih gazdinstava. Podržavaju se investicije u već postojeću preradu kao i u razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija. Svi projekti moraju u cjelini dokazati ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine, koji važe za preradu na poljoprivrednim gazdinstvima. Podržava se: nabavka tehnološke opreme, kao i adaptacija objekata. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke. Ovom mjerom se pruža bespovratna podrška po implementiranoj, a prethodno odobrenoj investiciji, nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva sa dopunskim djelatnostima prerade poljoprivrednih proizvoda i organizacije proizvođača, koje ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa Javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja nadležne Komisije.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa savjetodavnim službama.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj i nadležne inspekcije.	

Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška investicijama u preradu na gazdinstvima	350.000,00
	UKUPNO:	350.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.9.	UNAPREĐIVANJE KVALITETA PROIZVODA	
Razlozi za podsticaj	<p>Kvalitet proizvoda je važan element tržišne uspješnosti i konkurentnosti u poljoprivredi. Veću efikasnost moguće je ostvariti vertikalnim integrisanjem poljoprivredne proizvodnje i prerade u jedinstvene šeme kvaliteta. Na taj način je moguće garantovati i veći nivo sljedljivosti proizvoda, što postaje sve važnije sa stanovišta potrošača.</p> <p>U crnogorskoj poljoprivredi i prerađivačkoj industriji učinjeni su važni koraci u pravcu uspostavljanja savremenih sistema politike kvaliteta, ali su za jačanje konkurentnosti potrebni dalji još intenzivniji koraci. Viši kvalitet moguće je postizati garantovanjem dodatnih elemenata od različitih oblika zaštite geografskog porijekla i geografskih oznaka, pa sve do organskih proizvoda. Ti sistemi su pod posebnom zvaničnom zaštitom i nadzorom. Kvalitetan proizvod treba da je praćen i adekvatnim marketingom. Informacije o visokom kvalitetu proizvoda mogu dodatno privući potrošača.</p> <p>Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Neadekvatna tehnološka opremljenost manjih pogona u kojima se primjenjuju tradicionalne metode proizvodnje hrane otežavaju ispunjavanje zahtjeva iz „higijenskog paketa“ odražavaju se na njihovu konkurentnost. Podrška za unapređivanje proizvodnje (adaptacija objekata, primjena dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse) i podsticaji podizanju kvaliteta proizvoda i uspostavljanju šema za postizanje viših standarda, pogotovo uz povezivanje primarne proizvodnje i prerade, mogu u znatnoj mjeri povećati mogućnosti plasmana poljoprivredno prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, naročito preko turizma.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti primarne poljoprivrede i prerade; • unapređivanje kvaliteta proizvoda; • podrška proizvođačima koji se uključuju u šeme kvaliteta (organska proizvodnja, zaštita geografskih oznaka itd.). 	
Opis mjera i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvođenje i sertifikaciju sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane; • uključivanje poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta. <p>Podrška za uvođenje i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane odnosi se na troškove uvođenja i sertifikacije šeme kvaliteta i iznosi najviše 50% ukupnih troškova uvođenja i sertifikacije, maksimalno do 8.000€ po projektu. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava za podršku biće definisani javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne kontrole.</p> <p>Podrška se dodjeljuje za uključivanje poljoprivrednih proizvođača u šeme kvaliteta (oznaka porijekla, geografska oznaka i tradicionalni specijalitet), u iznosu najviše 3000€ za šeme kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Podrška se dodjeljuje grupama proizvođača ili prerađivača koji imaju namjeru da štite naziv proizvoda oznakom kvaliteta za izradu proizvođačke specifikacije i druge ekspertske aktivnosti koje su neophodne proizvođačima.</p> <p>Podrška za organske sertifikovane proizvode 300€ po proizvođaču.</p>	
Korisnici	Porodična poljoprivredna gazdinstva ili udruženja poljoprivrednih proizvođača koji ispunjavaju propisane ulove.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa javnim pozivom i nakon dobijanja izvještaja sa terena savjetodavne službe.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice-generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu podrške su izvještaj sertifikacionih tijela.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice- generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i ovlaštene inspekcije i službe.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Učešće u troškovima uvođenja i sertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane (do 50% ukupne vrijednosti projekta), ne više od 8.000€ po projektu.	30.000,00

	Učešće u troškovima uključivanja proizvođača u šeme kvaliteta (oznaka porijekla, geografska oznaka i tradicionalni specijaliteti), u iznosu najviše 3000€ za šeme kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda	20.000,00
	Podrška za organske sertifikovane proizvode 300€ po proizvođaču	30.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.10.	PROMOCIJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I POLJOPRIVREDE, EDUKACIJA I STUDIJSKA PUTOVANJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA	
Razlozi za podršku	<p>Jedna od karakteristika crnogorske poljoprivrede je da tržištu nudi veoma raznovrsnu paletu proizvoda, ali ne i u kontinuitetu. Često potrošači nemaju dovoljno informacija o tim proizvodima, posebno turisti koji dolaze u Crnu Goru, kao i potrošači van Crne Gore. S druge strane, mali proizvođači i prerađivačka industrija nijesu u mogućnosti da samostalno promovišu sopstvene proizvode. U skladu sa tendencijom rasta konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda i potrebom ispunjavanja međunarodnih standard kvaliteta proizvoda, postoji potreba da crnogorski proizvođači kroz edukaciju, različite vidove posjeta i razmjene iskustava sa kolegama iz inostranstva, steknu nova znanja i unaprijede svoju proizvodnju, koja će doprinijeti daljem razvoju crnogorske poljoprivrede odnosno dati doprinos u primjeni novih tehnologija u proizvodnji.</p> <p>Nedostatak ekonomije obima može se nadomjestiti promovisanjem odgovarajućih tržišnih aktivnosti za specifične proizvode. Stoga je potrebno i dalje pružati podršku i intenzivirati rad na promociji i marketingu crnogorskih proizvoda i usmjeriti aktivnosti na što obimnijem organizovanju studijskih posjeta i edukacija u cilju primjene iskustava međunarodnih proizvođača u svrsi efektivnog iskorištavanja domaćih resursa i uvođenja novih tehnologija u procesu proizvodnje.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> jačanje konkurentnosti putem promocije crnogorskih poljoprivrednih proizvoda u zemlji i inostranstvu; uspostavljanje i jačanje veze između turizma i poljoprivrede; povećana saradnja između poljoprivrednika iz Crne Gore i inostranstva; podizanje svijesti potrošača o kvalitetu proizvoda i zdravim stilovima života. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Mjera jačanja konkurentnosti poljoprivrede se sprovodi kroz podršku raznim vidovima promotivnih kampanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> učesće na regionalnim i međunarodnim sajmovima i izložbama; organizovanje lokalnih sajmova, izložbi i drugih manifestacija vezanih za poljoprivredu i ruralni razvoj; studijske posjete poljoprivrednih proizvođača u inostranstvu. <p>Prednost za dobijanje podrške su aktivnosti promocije i informisanja u okviru registrovanih šema kvaliteta koje ukazuju na specifičnosti proizvoda u pogledu njihovog kvaliteta, proizvodne metode ili doprinosa smanjenju štetnih uticaja na životnu sredinu, kao i kooperative i udruženja u odnosu na individualne poljoprivredne proizvođače.</p> <p>Podrška se daje kofinansiranjem.</p>	
Korisnici	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun.	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu, zahtjevu, izvještaju i fakturi za tekuću godinu.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa proizvođačima, lokalnim zajednicama, udruženjima, kooperativama i NVO.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – sekretar Ministarstva.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Učešće na međunarodnim i regionalnim sajmovima i izložbama	70.000,00
	Lokalni sajmovi i izložbe	40.000,00
	Studijska putovanja	80.000,00
	UKUPNO:	190.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.11.	PODRŠKA UNAPREĐENJU KVALITETA SIROVOG MLJEKA	
Razlozi za podršku	Problem sa nestabilnim kvantitetom i kvalitetom je prepoznat kao jedan od glavnih problema u otkupu mlijeka i plasmana na tržištu. Kvalitet mlijeka će se unapređivati kroz aktivnosti koje će voditi smanjenju broja mikroorganizama i somatskih ćelija.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> povećana proizvodnja mlijeka; unapređivanje kvaliteta sirovog mlijeka; unapređivanje kvaliteta proizvoda; povećanje otkupa mlijeka i prerade u registrovanim mlekarama. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> nabavku opreme za čuvanje i hlađenje mlijeka; nabavku aparata za mužu; nabavku sredstava i dipera (uronjivača) za dezinfekciju i higijenu vimena, prije i poslije muže, sredstva za čišćenje vimena („suvo pranje“), sredstva za kontrolu prisustva bakterija na licu mjesta, itd; posuda sa duplim dnom; mastitis test. <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 50% vrijednosti investicije a može biti maksimalno 5.000€ po projektu.</p> <p>Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>.</p>	
Korisnici	Svi proizvođači mlijeka koji ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa javnim pozivom i nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe i dostavljanja dokaza o realizaciji investicije.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja ovlašćenih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1 Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.12.	PODRŠKA AKTIVNOSTIMA KOOPERATIVA I NACIONALNIH UDRUŽENJA	
Razlozi za podršku	<p>Crnogorsku poljoprivredu karakteriše usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača, koji manji dio svojih proizvoda prodaju na organizovanom tržištu, a ostalo ili direktno prodaju ili troše u domaćinstvu.</p> <p>Udruživanje poljoprivrednika treba da bude uspostavljeno u cilju prilagođavanja proizvodnje pojedinih proizvoda potrebama tržišta pri zajedničkom plasiranju robe, uključujući pripreme za prodaju, centralizaciju prodaje i snabdijevanje velikih potrošača i obezbjeđivanje zajedničkih pravila i informacija o proizvodnji, kvalitetu i potražnji. Time bi se postiglo smanjivanje proizvodnih troškova i povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, a samim tim održivost i konkurentnost poljoprivrednih proizvoda.</p> <p>Zajednički organizovanom proizvodnjom, preradom, marketingom i prodajom može se znatno bolje iskoristiti proizvodni potencijal i jačati tržišna infrastruktura. Sve to za krajnji rezultat ima podizanje konkurentnosti poljoprivrede i dodatno stimulisanje poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> podrška funkcionisanju kooperativa i nacionalnih udruženja; jačanje tržišne infrastrukture za poljoprivredu; planiranje proizvodnje prema zahtjevima tržišta u pogledu količina i kvaliteta; 	

	<ul style="list-style-type: none"> • ostvarivanje ekonomskih i socijalnih potreba poljoprivrednih proizvođača. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za realizaciju plana i programa osnivanja kooperativa i nacionalnih udruženja za organizovanje: proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima, prerade, promocije i prodaje poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, snabdijevanja repromaterijalom, energentima, sredstvima za proizvodnju, nabavku poljoprivredne mehanizacije i djelova za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnološke opreme.	
Korisnici	Kooperative i nacionalna udruženja	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu za realizaciju aktivnosti kooperativa i nacionalnih udruženja.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa savjetodavnim službama.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi izvještaja o realizovanim aktivnostima za formiranje kooperativa i udruženja poljoprivrednih proizvođača na nacionalnom nivou.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata ruralni razvoj.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška osnivanju kooperativa zadruga i nacionalnih udruženja.	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti poljoprivrede		
2.1.13.	PODRŠKA UNAPREĐENJU STOČNOG FONDA	
Razlozi za podršku	<p>Stočarstvo je, obzirom na konfiguraciju terena, najznačajnija grana poljoprivrede za razvoj ruralnih područja Crne Gore. Uzgoj preživara (goveda, ovce i koze) preovladava, dok je uzgoj svinja i živine slabije razvijen. Dominiraju rase pogodne za proizvodnju mlijeka i mesa, sa tendencijom povećanja udjela mliječnih rasa. Posljednjih godina zabilježene su pozitivne promjene po pitanju ukupnjivanja gazdinstava i povećanja broja grla. Dodatno, izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa i smanjenja učešća meleza. Govedarstvo je najvažniji sektor stočarske proizvodnje, Prosječan broj grla po gazdinstvu je nizak (3,3), dok samo oko 40% gazdinstava uzgajaju više od tri priplodna grla. Rasni sastav goveda je i dalje dosta nepovoljan. Razni melezi čine oko 46% ukupne populacije. Visokoproduktivne rase (holštajn, smeđa, simentalac i siva tirolska) zajedno su zastupljene sa oko 53%. Buša kao autohtona rasa zastupljena je sa 1% i ima svoj značaj kao genetski resurs. Ovčarstvo predstavlja važan sektor stočarstva. Prosječna veličina stada je 37,3 grla. Što se tiče rasnog sastava, preovlađuje rasa iz grupe pramenki sa više sojeva, gdje dominiraju dvije: pivski ili jezeropivski i sjenički soj. Zastupljen je visok procenat meleza (40%) u ukupnoj populaciji ovaca, najčešće se radi o ukrštanju pramenke sa visoko produktivnim rasama, prevashodno sa vitembergom. Uzgoj koza, veoma je važan za krševita područja Crne Gore (Nikšić, Cetinje, Danilovgrad, Podgorica i primorske opštine), jer su prirodni uslovi znatno nepovoljniji za uzgajanje drugih vrsta preživara (goveda ili ovce). Prosječna veličina stada je 9,8 grla. Dominira lokalna balkanska koza sa više varijeteta. U poslednje vrijeme evidentno je interesovanje za otvaranje novih farmi sa orijentacijom na intezivan uzgoj uglavnom alpina rase sa akcentom na proizvodnji mlijeka. I pored evidentnog napretka potrebno je dalje ukupnjavanje gazdinstava i povećanje učešća produktivnijih rasa u svim segmentima.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu; • unapređenje rasnog sastava/povećanje učešća produktivnijih rasa; • podrška početnicima. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nabavku steonih junica, • nabavku priplodnih jagnjica, • nabavku priplodnih jarica i • nabavku nazimica. <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke.</p>	

	Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta .	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva, koja su upisana u registar poljoprivrednih gazdinstava i ispunjavaju za dobrobit životinja u skladu sa zakonom. Korisnik mora biti državljanin Crne Gore.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	UKUPNO:	700.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.1.	OČUVANJE AUTOHTONIH GENETIČKIH RESURSA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	<p>Generacije farmera i oplemenjivača širom svijeta ostavile su u nasljeđe čovječanstvu na hijade lokalno adaptiranih populacija nastalih kao rezultat vjekovne prirodne selekcije i pažljivog odabiranja (Myers, 1994). Crna Gora, kao rijetko koja država, na relativno maloj površini raspolaže bogatim i raznovrsnim živim svijetom – biodiverzitetom. Izuzetno je bogat i genetički fond biljaka i životinja u poljoprivredi, koji se ogleda u velikom broju vrsta, sorti i rasa, a naročito autohtonih populacija biljaka i životinja koje se koriste za proizvodnju hrane. Budući da su genetički resursi rezervoar genetičke raznovrsnosti i dragocjen materijal u oplemenjivanju, smatramo da je potrebno unaprijediti komunikaciju između proizvođača, koji posjeduju i uzgajaju vrste/sorte/rase i naučno-istraživačkih institucija. Crnogorska banka gena vremenom će biti sve bogatija i vodiće računa da postojeća germplazma bude dostupna svim institucijama i pojedincima koji za nju iskazuju interesovanje.</p> <p>Neprocjenjiva je zasluga upravo poljoprivrednih proizvođača, koji su uzgojem starih domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, spriječili njihov trajni gubitak i sačuvali ovu bogatu riznicu za dobrobit našeg potomstva i šire društvene zajednice.</p> <p>Ta činjenica, kao i obaveze po pitanju očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u skladu sa međunarodnim konvencijama i principima, nalažu tj. zahtijevaju i odgovarajuću finansijsku podršku iz budžeta za stimulisanje poljoprivrednih gazdinstava da održavaju genetičke resurse.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> doprinos očuvanju ukupnog biodiverziteta; očuvanje i održivo korišćenje ugroženih autohtonih vrsta/sorti/rasa; izučavanje i selekcija genotipova iz autohtonih populacija biljnih vrsta; obogaćivanje baze podataka o genetičkim resursima i stvaranje predispozicija za komercijalni uzgoj domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, koje treba da budu jedan od vidova prepoznatljivosti i komponenta kvaliteta crnogorskih poljoprivrednih proizvoda na međunarodnom tržištu; zahvalnost proizvođačima na sačuvanom nasleđu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači koji uzgajaju autohtone vrste/sorte/rase i koji su saglasni da sarađuju sa institucijom nadležnom za genetičke resurse po pitanju dostavljanja materijala i pružanja neophodnih informacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> U biljnoj proizvodnji podrška se daje: <ul style="list-style-type: none"> za višegodišnje kulture; uzgoj i njega pojedinaènih (do 30 jedinki) veoma starih stabala masline/èokota vinove loze ili zasada procijenjene starosti preko 200 godina (za masline preko 1000 godina), uzgoj i njega pojedinaènih stabala (do 30 jedinki) ili zasada ostalih voænih vrsta/sorti, koje su ugrožene genetskom erozijom; za jednogodišnje kulture: uzgoj ratarskih i povrtarskih kultura na površini veæoj od 0,3ha po uzgajanoj vrsti. U stočarstvu podrškom je obuhvaćen: uzgoj buše u govedarstvu; zetske žuje, sore, pivske pramenke i ljabe u ovčarstvu i domaæe balkanske koze i magaraca. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu isključivo na obrascu, koji se može preuzeti na sajtu i u kancelarijama Ministarstva uz Izvještaj relevantne naučno-istraživačke institucije koji</p>	

	<p>sadrži: opis - istorijat, poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse, naziv (sistematsku pripadnost), brojčano stanje, površinu, procijenjenu starost, ostvareni i planirani vid saradnje sa vlasnikom genetičkog resursa.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. jun 2016. godine.</p> <p>Podrška je namijenjena i naučno-istraživačkim institucijama za rad na inventarizaciji, sakupljanju, morfološkoj karakterizaciji, genetičkoj identifikaciji i konzervaciji genetičkih resursa.</p>	
Korisnici	<p>Poljoprivredna gazdinstva koja zadovoljavaju kriterijue.</p> <p>Ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.</p>	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun po priloženom izvještaju ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.	
Realizacija	Biotehnički fakultet/Služba za selekciju stoke i organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i podnesenih zahtjeva naučno istraživačkih institucija, uz priloženi plan aktivnosti za 2016. godinu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj.	
Finansijski plan	Komponente:	Iznos u €
	Premije po grlu za genetičke resurse u stočarstvu: - za goveda po 80 €; - ovace i koze po 8 €, - dodatna premija za gajenje zetske žuje 7 €, - za magarce 50€ po grlu.	20.000,00
	Genetički resursi u biljnoj proizvodnji: - jednogodišnje ratarske i povrtarske kulture – 500€/vrsti ili sorti za uzgoj na površini većoj od 0,3ha; - višegodišnje kulture: za pojedinačne vjekovne jedinke masline/vinove loze kao i za pojedinačna stabla ostalih voćnih vrsta/sorti koje su ugrožene genetskom erozijom - 50€/jedinki; zasad masline/vinove loze - 2000€/zasadu, ostalih voćnih vrsta/sorti koje su ugrožene genetskom erozijom - 1000€/zasadu.	20.000,00
	Monitoring, identifikacija, inventarizacija, morfološka karakterizacija i izvještaji	10.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima	
2.2.2.	PODRŠKA ORGANSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	<p>Usitnjena gazdinstava sa malim obimom proizvodnje ne mogu biti konkurentna ukoliko njihovi proizvodi nemaju dodatnu vrijednost na kvalitet proizvoda, što se postiže organskim načinom proizvodnje.</p> <p>Činjenica je da posljednjih godina interesovanje kod proizvođača za ovim vidom proizvodnje raste, ali to je još uvijek nedovoljno da bi se govorilo o ozbiljnijoj proizvodnji. Zbog toga je potrebno u kontinuitetu podsticati ovaj način poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Osim toga svijest potrošača o važnosti zdrave hrane iz dana u dan raste, što podstiče konstantno povećanje potražnje potrošača za organskim proizvodima, ne samo kod nas već i u svijetu.</p> <p>Jedna od šansi za plasman organskih proizvoda je i namjera da se u Crnoj Gori razvija visokokvalitetan turizam. To znači da crnogorska organska proizvodnja može podržati razvoj turizma, dok turizam u kombinaciji sa organskom proizvodnjom može otvoriti nova radna mjesta i poboljšati prihode za život u ruralnim područjima.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • održivo gazdovanje prirodnim resursima; • smanjenje negativnih uticaja poljoprivrede na okolinu; • očuvanje biodiverziteta; • podizanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda; • doprinos afirmaciji Crne Gore kao ekološke države.
Opis mjera i kriterijumi za	<p>Podrška se daje za organsku proizvodnju u bilo kom segmentu poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>U biljnoj proizvodnji minimalne površine za podršku su:</p>

podršku	<ul style="list-style-type: none"> • 0,2 ha za proizvodnju povrća u zaštićenom prostoru; • 0,3 ha za proizvodnju sjemenskog i sadnog materijala ili proizvodnju povrća na otvorenom; • 0,5 ha za proizvodnju ljekovitog/aromatičnog bilja ili višegodišnjih zasada; • 0,5 ha za ratarsku proizvodnju. <p>Za zasade u kojem biljke nijesu pravilano geometrijski raspoređene, tj. u kojem nije definisan međuredni i razmak između biljaka u redu, kao i stari i neproduktivni zasadi koji nijesu u dobrom kondicionom stanju neće se pružiti podrška .</p> <p>U pčelarskoj proizvodnji minimalni kriterijumi su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 20 pčelinjih zajednica. <p>U stočarskoj proizvodnji minimalni kriterijumi su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • više od 3 grla krava i priplodnih junica; • više od 30 ovaca; • više od 20 koza; • više od 300 jedinki živine. <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi planirani iznos sredsata u skladu sa ovom uredbom uredbe, proporcionalno se smanjuju plaćanja po ha i po grlu stoke/košnici.</p> <p>Obračun podrške vrši se na osnovu Izvještaja kontrolnog tijela za sertifikaciju organske proizvodnje ako ispunjava uslove utvrđene zakonom.</p> <p>Izvještaja o kontroli i sertifikaciji od strane sertifikacionog tijela dostavlja se Ministarstvu do 1. novembra 2016. godine.</p>	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji i u Registar poljoprivrednih gazdinstava	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun nakon dobijanja izvještaja o kontroli.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, ovlaštene inspekcije i službe.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih Izvještaja kontrolnog tijela.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, ovlaštene inspekcije i službe.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Plaćanje u biljnoj proizvodnji za: <ul style="list-style-type: none"> • višegodišnjih zasada – 350€/ha; • za ratarsku proizvodnju – 200€/ha; • proizvodnju povrća, ljekovitog/aromatičnog bilja – 300€/ha; • proizvodnju sjemenskog i sadnog materijala – 250€/ha. 	250.000,00
	B. Plaćanje u stočarskoj proizvodnji: <ul style="list-style-type: none"> • po uslovnom grlu krave i junice – 85€; • po uslovnom grlu ovaca i koza – 85€; • po jedinki živine – 4€; • po košnici – 30€. 	
	UKUPNO:	250.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima	
2.2.3.	ODRŽIVO KORIŠĆENJE PLANINSKIH PAŠNJAKA
Razlozi za podršku	Crna Gora je veoma bogata planinskim pašnjacima, koji se tradicionalno koriste putem ekstenzivnog gajenja stoke (goveda, ovaca i koza) za proizvodnju mlijeka i mesa. Planinski pašnjaci su, uključujući i katune na njima, posebno bogatstvo koje doprinosi očuvanju biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj. Taj sistem omogućuje proizvodnju tradicionalnih proizvoda (različite vrste sireva, skorup i druge mlječne proizvode, jagnjeće i druge vrste mesa) koji imaju važnu ulogu u crnogorskoj nacionalnoj kuhinji. Prema raspoloživim podacima, u Crnoj Gori postoji oko 500 katuna od kojih se i danas znatan broj koristi, ali sa mnogo manjim brojem stoke.

	<p>Jedan broj seoskih domaćinstava i danas praktikuje ovaj vid držanja stoke, čime se održavaju planinski pašnjaci i smanjuju negativne posljedice koje prate napuštanje pašnjaka. Međutim, postoje brojni još nedovoljno iskorišćeni pašnjački resursi. Očuvanje planinskih pašnjaka i katunskog načina stočarenja veoma je važno i sa stanovišta očuvanja prirodne i kulturne baštine.</p> <p>Direktna podrška po uslovnom grlu stoke koja se izdiže na katune i koristi planinsku pašu može stimulirati poljoprivredna gazdinstva da sačuvaju i dalje razvijaju taj sistem proizvodnje.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • očuvanje i racionalno korišćenje prirodnih resursa; • održivo gazdovanje poljoprivrednim zemljištem; • zaštita životne sredine; • očuvanje biodiverziteta; • održavanje prirodne i kulturne baštine; • očuvanje tradicionalnih proizvoda; • obnavljanje pašnjaka putem uklanjanja šikara. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje poljoprivrednim gazdinstvima koja <u>najmanje tri mjeseca</u> u godini drže stoku (svoju i stoku uzetu na mljekarinu) na katunima.</p> <p>Podrška ima oblik plaćanja po uslovnom grlu. Pod jednim uslovnim grlom (UG) smatraju se se: krava, vo, dvoje junadi, 10 ovaca, 10 koza, konj, osim teladi, jagnjadi i jaradi. Za obračun se uzimaju sve navedene vrste i kategorije preživara i maksimalno dva konja po gazdinstvu. Minimalan broj za podršku je pet uslovnih grla.</p> <p>Preduslov podrške za goveda i ovce je da su grla obilježena ušnim markicama i njihovo kretanje na katun prijavljeno u skladu sa zakonom.</p> <p>Služba za selekciju stoke dužna je običi najmanje 50% prijavljenih gazdinstava i sačiniti pisani izvještaj o izvršenoj kontroli i dostaviti ga ministarstvu.</p> <p>Osnovna premija po uslovnom grlu iznosi do 10€.</p> <p>Ukoliko je ukupna visina zahtjeva za podršku veća od planiranog iznosa, proporcionalno se smanjuje plaćanje po uslovnom grlu.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju uslove.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Službom za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	<p>Februar: Služba za selekciju stoke distribuira obrasce zahtjeva za prijavu i putem medija najavljuje mjeru.</p> <p>1. marta.-30. aprila: Poljoprivredni proizvođači se prijavljuju i popunjavaju obrasce za premije koje dostavljaju na arhivu Ministarstva, sa pratećom dokumentacijom (potvrda o kretanju stoke).</p> <p>1. maja-30. septembra: Služba za selekciju stoke provjerava stanje na terenu: min. 50% podnesenih zahtjeva, bez obzira na vrstu stoke koja se izdiže na katune.</p> <p>Za goveda i ovce Služba za selekciju stoke provjerava prijavu kretanja preko Elektronske baze podataka.</p> <p>1.oktobra-30.oktobra: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i dostavljanje Ministarstvu.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, poljoprivredna inspekcija	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Premije za izdig stoke na katune – 22.000 uslovnih grla x 10€	220.000,00
	UKUPNO:	220.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.4.	PODRŠKA UPRAVLJANJU STAJSKIM ĐUBRIVOM	
Razlozi za podršku	Sagledavanjem stanja na terenu identifikovan je jedan broj oblasti u kojima će poljoprivrednici morati uložiti dodatna sredstva kako bi ispunili standarde propisane Kodom dobre poljoprivredne prakse. Najčešći poljoprivredno-ekološki rizik je rizik od lokaliziranog zagađenja površinskih i podzemnih voda stajskim đubrivom, tečnim stajnjakom, zagađenom vodom i u nešto manjoj mjeri, otpadnim vodama iz silaže.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • rješavanje pitanja odlaganja stajnjaka, • rješavanje pitanja otpadnih voda, 	

	<ul style="list-style-type: none">• očuvanje životne sredine.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none">• izgradnju i rekonstrukciju objekata (bazena) za skladištenje stajskog đubriva;• izgradnju platoa za skladištenje stajskog đubriva. <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 60% vrijednosti.</p> <p>Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i <i>kontrole na licu mjesta</i>.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa procedurom definisanom Javnim pozivom.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Službom za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	80.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.1.	DIVERZIFIKACIJA EKONOMSKIH AKTIVNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA	
Razlozi za podršku	<p>Većina ruralnog stanovništva, osim poljoprivrede, ima malo drugih izvora dohotka. U ruralnim područjima razvoj poljoprivrede ima ograničene mogućnosti, pa se zbog toga traži mogućnost alternativnog načina zapošljavanja. Poseban značaj može da ima razvoj drugih ekonomskih (nepoljoprivrednih) aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima, kao i razvoj različitih vrsta aktivnosti i servisa koji nijesu tijesno vezani za poljoprivredu. Generalno gledano, postoji znatan potencijal u turizmu ruralnog područja koji je samo djelimično iskorišćen.</p> <p>Podrškom dodatnim mogućnostima zapošljavanja mogu se u nekim sredinama zaustaviti negativni trendovi depopulacije i napuštanje sela. Diverzifikacija aktivnosti na gazdinstvima neophodna je za zapošljavanje i održivi razvoj ruralnih područja, i njome se može pridonijeti boljem uravnoteženju regionalnog razvoja u ekonomskom i socijalnom smislu.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; povećanje dohotka na poljoprivrednim gazdinstvima; povećavanje zapošljavanja u ruralnim područjima; podrška tradicionalnoj lokalnoj ekonomiji poljoprivrednika u planinskim područjima kroz razvoj mogućnosti za dodatnu vrijednost u poljoprivrednoj proizvodnji, kompletan proizvodni proces i bolje uslove za život ili rad na gazdinstvima ili pašnjacima; doprinos očuvanju biodiverziteta i tradicionalnih „otvorenih” pejzaža; zaustavljanje depopulacije; iskorišćavanje potencijala u turizmu ruralnog područja. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>I-Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstava u ruralnim sredinama koji pokreću nepoljoprivredne aktivnosti. Podržavaju se investicije koje stvaraju mogućnost otvaranja novih radnih mjesta u nepoljoprivrednom sektoru ili modernizaciju već postojećih nepoljoprivrednih aktivnosti.</p> <p>II- Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva koja su posljednje tri godine ostvarivale pravo na premije na planinskim katunima i posjeduju više od 5 uslovnih grla upisanih u registru za identifikaciju i obilježavanje životinja. Podrška se može dati za investicije u adaptaciju koliba (katuna) na planinama za poljoprivrednike i njihove porodice uz zadržavanje tradicionalnih aspekata građenja, kao i regulisanje vodosnabdijevanja (rekonstrukcija postojećih pojila (samo nepomična), rekonstrukcija postojećih sistema za pojenje stoke, kao alternativa prirodnim izvorima vode i kupovina plastičnih cisterni za vodu).</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije.</p> <p>Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani javnim pozivom.</p>	

	Zahtjev se dostavlja na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun u skladu sa Javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja nadležne Komisije	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa savjetodavnim službama	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima	60.000,00
	Podrška investicijama u adaptaciju planinskih katuna	50.000,00
	UKUPNO:	110.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.2.	OBNOVA I RAZVOJ SELA I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE	
Razlozi za podršku	Loša seoska infrastruktura (obezbjedenost lokalnim putevima, vodom, u nekim područjima i strujom) karakteristična je za mnoga ruralna područja u Crnoj Gori, posebno u udaljenim planinskim područjima. Obezbjedenje vode u postojećim komercijalnim zasadima, preduslov je primjene savremenih agrotehničkih mjera i preduslov za smanjenje rizika u proizvodnji od elementarnih nepogoda. Takvo stanje negativno utiče na ekonomski i socijalni status ruralnih područja i doprinosi depopulaciji sela. Zaustavljanje ovog trenda i postizanje održivog razvoja ruralnih područja jedan je od važnijih izazova ukupnog razvoja Crne Gore. Obnova i razvoj sela u dijelu infrastrukture nijesu mogući bez značajnije podrške iz budžetskih sredstava.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; stvaranje uslova za razvoj poljoprivrede i diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima i u seoskim sredinama u cjelini. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za poboljšanje ruralne infrastrukture, a posebno za: <ul style="list-style-type: none"> projekte razvoja elektro mreže u ruralnim područjima, kao i korišćenje solarne energije; adaptaciju i rekonstrukciju postojeće infrastrukture (do pojedinih ili grupa seoskih domaćinstava, pristup katunima); mašinsku izgradnju bunara u postojećim višegodišnjim zasadima; projekte podrške radu mašinskih prstenova. Kriterijumi i uslovi za podršku za pojedine komponente definisaneće se javnim pozivom.	
Korisnici	Lokalne samouprave, sela, grupe sela, poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa javnim pozivom i/ili nakon dobijanja izvještaja savjetodavne službe.	
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa podnosiocima zahtjeva, lokalnim samoupravama, savjetodavne službama.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi prijava potencijalnih korisnika u skladu sa javnim pozivom ili podnetim zahtjevom u zavisnosti od komponente ili rješenjem Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Korišćenje solarne energije u ruralnim područjima	35.000,00
	Finansiranje ruralne infrastrukture	443.000,00
	Podrška mašinskim prstenovima	32.000,00
	Izrada analiza, planova i drugih dokumenata	30.000,00
	UKUPNO:	540.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.1.	OBRAZOVANJE, ISTRAŽIVANJA, RAZVOJ I ANALIZE	
Razlozi za podršku	<p>Moderan koncept održivog razvoja poljoprivrede i ruralnih područja sve više zahtijeva da bude zasnovan na znanju. To podrazumijeva jačanje obrazovne komponente, istraživanja usmjerenih u rješavanje razvojnih izazova i problema, i izradu analiza koje su osnova za definisanje i implementaciju agrarne politike i ocjenu njenih efekata. Reforme i prilagođavanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU još više nameću potrebu snažne institucionalne podrške koju nije moguće obezbijediti bez jačanja kadrova i istraživačko – razvojne funkcije. Stanje u Crnoj Gori iskazuje deficite u naučno-istraživačkom sektoru, koji u znatno većoj mjeri treba da podržava razvoj poljoprivrede i usklađivanje sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU, pogotovo na području ruralnog razvoja, kreiranje Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, IPARD i drugi IPA projekti.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj poljoprivrede zasnovan na znanju; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se usmjerava u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje uslova školovanja u postojećim srednjim poljoprivrednim školama i poljoprivrednom fakultetu, i stipendiranje deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu; • jačanje naučno-istraživačkog i razvojnog rada sa direktnom primjenom u poljoprivredi; • primjena inovacija u poljoprivredi; • izradu ekonomskih analiza za potrebe agrarne politike (planiranje mjera i ocjena efekata njihove primjene). <p>Za poboljšanje uslova školovanja podrška se daje na osnovu zahtjeva škola koji sadrže opis i argumentaciju projekata. Podrška se daje za investicije u zgrade, opremu i mehanizaciju potrebnu za izvođenje praktične nastave. Podrška se daje za stipendiranje određenog broja učenika srednjih škola i studenata, promovisanje poljoprivredne proizvodnje među školskom populacijom, organizovanjem posjeta učenika savremenim gazdinstvima i manifestacijama iz ove oblasti. Podrška se daje naučno-istraživačkom radu daje se za projekte po zahtjevu Ministarstva. Prijave istraživačkih projekata moraju sadržati program kojim se dokazuje da će istraživanja imati efekte na razvoj ili unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Projekte mogu kandidovati timovi domaćih i/ili inostranih stručnjaka. Podrška se daje primjeni inovacija u poljoprivredi daje se poljoprivrednim proizvođačima, udruženjima ili naučnim institucijama. Podrška se daje za školovanje određenog broja postdiplomaca i doktoranata iz oblasti koje su značajne za Ministarstvo. Izrada ekonomskih analiza u poljoprivredi, evaluacija projekata i mjera agrarne politike, izrada godišnjih izvještaja, sprovodi se na zahtjev Ministarstva, a mogu se finansirati li sufinansirati i druge mjere i aktivnosti Ministarstva (povremene komisije, ekspertize, stipendiranje socijalno ugroženih đaka i studenata ili onih koji žive u izrazito nerazvijenim ruralnim sredinama, a školuju se u oblasti poljoprivrede i sl.).</p>	
Korisnici	Obrazovne i naučno-istraživačke ustanove, regionalne kancelarije, ekspertski timovi ili pojedinci, studenti deficitarnih zanimanja.	
Način plaćanja	Na bazi zahtjeva, po ispostavljenoj fakturi za ugovoreni i obavljeni posao i izvještaj.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i rješenja Ministarstva, a odabir projekata vrši se na osnovu objektivnih kriterijuma.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Poboljšanje uslova srednjeg i visokog obrazovanja stipendiranje deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu i popularizacija poljoprivrede u školama	40.000,00
	Ekonomske analize za potrebe agrarne politike	30.000,00
	Inovacije u poljoprivredi	30.000,00
	Agrarni marketinški informacioni sistem (AMIS)	10.000,00
	Angažovanje eksperata	30.000,00

	Priprema projektne dokumentacije za investicione projekte u poljoprivredi	25.000,00
	Edukacija administrativnog osoblja za organoleptičko ocjenjivanje vina, maslinovog ulja i alkoholnih pića	15.000,00
	UKUPNO:	180.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.2.	PROGRAM UNAPREĐIVANJA STOČARSTVA	
Razlozi za podršku	<p>Stočarstvo predstavlja dominantnu granu ukupne poljoprivrede Crne Gore i njime se bavi najveći broj seoskih gazdinstava. U zavisnosti od vrste stoke, različit je stepen unapređivanja genetskog potencijala i poboljšanja rasne strukture. Sve izoštrenija konkurencija zahtijeva visoku proizvodnju po jedinici, odnosno priplodnom grlu, što se ne može ostvariti bez sistematičnog rada na dosljednom sprovođenju odgajivačko – selekcijskih programa za pojedine vrste i rase stoke.</p> <p>U sprovođenju mjera unapređivanja stočarstva Crna Gora uvodi međunarodne principe, posebno pravila i procedure Međunarodne komisije za kontrolu produktivnosti stoke (ICAR). Uspješno sprovođenje programa unapređivanja, pored funkcionisanja službe za selekciju stoke, zahtijeva i obezbjeđivanje kvalitetnog sjemena za vještačko osjemenjivanje krava i korišćenje kvalitetnih priplodnjaka tamo gdje se vještačko osjemenjivanje ne primjenjuje. Imajući u vidu karakteristike crnogorskog stočarstva (veličinu populacija, razvijenost pojedinih sektora, dosadašnji rad na unapređivanju i sl.), to nije moguće obezbijediti bez podrške iz budžetskih sredstava.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; uvođenje i primjena međunarodnih standarda u programima unapređivanja stoke. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<ul style="list-style-type: none"> podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjivanje krava, uz ispunjavanje potrebnih uslova u pogledu kvaliteta, koji se definišu javnim tenderom; u udaljenijim seoskim područjima, gdje nije moguće organizovati sprovođenje vještačko osjemenjivanje, podržava se korišćenje kvalitetnih bikova za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom – licencirati će se bikovi sa područja koja su udaljena najmanje 15 km od najbliže veterinarske ambulante. podrška se daje za korišćenje kvalitetnih pastuva za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom. <p>Podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjivanje podržava se u cjelosti, a licencirana priplodna grla do 120€ po grlu. Ukoliko broj odabranih i licencirana priplodna grla bude veća od planom predviđenih sredstava, iznos po priplodnom grlu se proporcionalno smanjuje. Predmet podrške može biti i korišćenje u rasplodu priplodnjaka drugih stočnih vrsta (pastuvi). Programom je predviđena obuka poljoprivrednih proizvođača radi unapređenja znanja u ovoj oblasti.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva uključena u realizaciju odgajivačko - selekcijskih programa u stočarstvu.	
Način plaćanja	Isplata po komponentama: <ul style="list-style-type: none"> isplata odabranom dobavljaču sjemena u skladu sa zaključenim ugovorom; uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke. 	
Realizacija	Ministarstvo – Služba za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	Godišnji program rada Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, poljoprivredna inspekcija.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Sjeme za vještačko osjemenjivanje krava (60.000 doza)	120.000,00
	Licencirani priplodna grla	124.000,00
	• premije za licencirane bikove 65.000€	
	• premije za licencirane pastuve 53.000€	
	• izložba stoke 6.000€	244.000,00
	UKUPNO:	

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.3.	PROGRAM STRUČNIH I SAVJETODAVNIH POSLOVA U STOČARSTVU	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora je u 2000. godini otpočela program unapređivanja govedarstva na novim osnovama i u tu svrhu osnovana je Služba za selekciju stoke. I pored evidentnih rezultata koji su ostvareni na unapređivanju kvaliteta priplodnih grla u govedarstvu posljednjih godina, još uvijek je veoma nizak populacijski prosjek proizvodnje mlijeka i mesa. Međutim, prinos mlijeka po kravi na najboljim poljoprivrednim gazdinstvima, koje su uključene u redovnu kontrolu produktivnosti, ne zaostaje za zemljama sa razvijenim govedarstvom, ali je u pitanju veoma mali dio ukupne populacije.</p> <p>Stoga je potrebno nastaviti i intenzivirati rad na unapređivanju goveda uključivanjem većeg broja grla u zvaničnu kontrolu, zatim intenzivirati rad na unapređivanju genetskog potencijala ovaca i koza, i drugih vrsta stoke.</p> <p>Istovremeno, Služba za selekciju stoke obavlja i sve veći obim savjetodavnih poslova u stočarskoj proizvodnji. Moderan koncept razvoja pred Službu za selekciju stoke postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta usluga poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu za tu službu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, zaštitu i dobrobit životinja (cross-compliance). Takođe, važno će mjesto u aktivnostima Službe za selekciju stoke imati pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.</p> <p>U 2016 godini Služba preuzima vođenje registra poljoprivrednih proizvođača i pripreme za uvođenje FADN sistema.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • uvođenje i implementacija međunarodnih standarda u programe unapređivanja stoke; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za rad Službe za selekciju stoke u realizaciji odgajivačko-seleksijskih programa u stočarstvu i pružanju brojnih usluga poljoprivrednim proizvođačima, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim programom stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima.	
Korisnici	Ministarstvo - Služba za selekciju stoke	
Način plaćanja	Po ispostavljenj fakturi za rad Službe za selekciju stoke, sa izvještajem o sprovedenim aktivnostima	
Realizacija	Službe za selekciju stoke	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Službe za selekciju stoke i rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Program poslova selekcije i savjetodavnih usluga u stočarstvu (prema Planu rada Službe za 2016. godinu)	314.000,00
	UKUPNO:	314.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.4.	PROGRAM SAVJETODAVNIH POSLOVA U BILJNOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora je uspostavila koncept savjetodavne službe tako da savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji sprovodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, koja ima nezamjenljivu ulogu u unapređivanju poljoprivrede i uvođenju tehnoloških inovacija.</p> <p>Moderan koncept razvoja pred Savjetodavnu službu u biljnoj proizvodnji postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta servisa poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, (cross-compliance).</p>	

	Takođe, važna aktivnost Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji ima pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti poljoprivrede putem modernizacije i uvođenja tehnoloških inovacija; • jačanje institucionalne podrške razvoju poljoprivrede; • podrška sprovođenju reformi i pridruživanja EU; • podizanje stručnog nivoa proizvođača; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za savjetodavne aktivnosti Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim okvirom i očekivanim efektima sa pružanjem široke lepeze servisa poljoprivrednim proizvođačima, uključujući i osposobljavanje za korišćenje podrške u skladu sa EU regulativom.	
Korisnici	Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.	
Način Plaćanja	Po ispostavljenju fakturi za rad Službe, sa tekućim izvještajem.	
Realizacija	Rukovodilac savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo,	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Program poslova savjetodavnih usluga u biljnoj proizvodnji (prema Planu rada Službe za 2016.)	308.000,00
	UKUPNO:	308.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.5.	PROGRAM MJERA KONTROLE KVALITETA PROIZVODA	
Razlozi za podršku	Crnogorska poljoprivreda, iako malog obima, tržištu nudi veoma široku paletu proizvoda. Zahtjevi potrošača su sve veći, a implementacija zakonskih propisa nalaže da svi proizvodi koji se stavljaju u promet mora da budu pod odgovarajućim vidovima nadzora i kontrole kvaliteta. Dodatne zahtjeve postavlja harmonizacija sa EU propisima. Crna Gora je u dosadašnjem periodu podržavala jačanje institucija za kontrolu kvaliteta, prvenstveno kroz formiranje i opremanje novih i jačanje postojećih laboratorija, zatim kroz razne vidove obuke i stručnog osposobljavanja. Budući da je proces usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa propisima EU veoma zahtjevan, potrebno je nastaviti i dinamizirati podršku uspostavljanju i funkcionisanju laboratorija za kontrolu kvaliteta u skladu sa zakonskim propisima.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne hrane, prihvatljive u pogledu kvaliteta i cijena; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • jačanje konkurentnosti proizvođača hrane. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Mjera se odnosi na podršku redovnoj kontroli i unapređivanju kvaliteta poljoprivrednih proizvoda, prvenstveno poljoprivrednim proizvođačima za kontrolu kvaliteta proizvoda i za kontrolu plodnosti zemljišta. Finansijska sredstva se obezbjeđuju se rad laboratorije za mljekarstvo, kao i obuka degustatora za organoleptičko ocjenjivanje vina, maslinovog ulja i alkoholnih pića.</p> <p>Uslov za podršku laboratorije za mljekarstvo je godišnji program rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju fizičko-hemijsku analizu vina, alkoholnog pića i maslinovog i eteričnog ulja prilikom stavljanja proizvoda u promet, mogu da ostvare registrovani proizvođači čija godišnja proizvodnja ne prelazi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30.000 litara vina; • 10.000 litara alkoholnog pića; 	

	<ul style="list-style-type: none"> • 1000 litara maslinovog i • 100 litara eteričnog ulja. <p>Visina podrške je do 50% od ukupnih troškova na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize i dokaza o uplati. Maksimalna visina podrške po proizvođaču je 300 eura.</p> <p>Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju analizu plodnosti zemljišta, mogu da ostvare poljoprivredni proizvođači u godini zasnivanja višegodišnjih proizvodnih zasada. Visina podrške je do 50% cijene analize i isplaćuje se na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize sa preporukom za đubrenje i dokaza o uplati.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. novembar.</p>	
Korisnici	Laboratorija za mljekarstvo, registrovani poljoprivredni proizvođači.	
Način Plaćanja	Nakon obrade zahtjeva na žiro račun podnosioca zahtjeva.	
Realizacija	Nakon dostavljanja zahtjeva i po ispostavljenoj fakturi.	
Procedura realizacije	Podrška se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Laboratorije za mljekarstvo, koji odobrava Ministarstvo i na osnovu obrade zahtjeva poljoprivrednih proizvođača za nadoknadu troška laboratorijske analize.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Laboratorija za mljekarstvo (učešće u finansiranju operativnih troškova)	75.000,00
	Nadoknada troškova za laboratorijske analize	25.000,00
	Funkcionisanje sertifikacionog tijela „Monteorganica“	75.328,28
	UKUPNO:	175.328,28

4. SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU		
4.1.	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori u ruralnim sredinama žive domaćinstva čiji članovi su se bavili poljoprivredom kao glavnim i jednim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu bili u mogućnosti da ostvare pravo na penziju. Takođe, u određenom procentu ta domaćinstava se i dalje bave poljoprivredom za svoje potrebe i na taj način održavaju u životu brojna udaljena sela kojima prijeti depopulacija.</p> <p>Ministarstvo posebnim vidom jednokratne podrške i drugim vidovima pomoći podržava nosioce poljoprivrednih gazdinstava.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje kvaliteta života na selu i stvaranje povoljnijih uslova za život; • pomoć najugroženijim seoskim i staračkim domaćinstvima u vidu interventne i • jednokratne pomoći. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<ul style="list-style-type: none"> • Staračka naknada obezbjeđuje se za jednog supružnika, ukoliko živi na selu i bavi se poljoprivredom za svoje potrebe, pri čemu ni jedan od supružnika nema nikakva druga novčana primanja. • Pravo na jednokratnu pomoć imaju najugroženija seoska domaćinstva u vidu jednokratne i interventne pomoći na osnovu zahtjeva koji podržava lokalna samouprava ili centri za socijalni rad ili ministarstvo rada i socijalnog staranja. 	
Korisnici	Muškarci koji su navršili 65 godina života, žene koje su navršile 60 godina života, koji nemaju nikakva druga primanja i koji se bave poljoprivredom za svoje potrebe.	
Način plaćanja	Gotovinske mjesečne uplate vrše se putem pošte; i Preko poslovnih banaka direktno na žiro račune korisnika naknade ili jednokratne pomoći.	
Realizacija	Januar – decembar 2016. godine.	
Procedura realizacije	Pravo na staračku naknadu se ostvaruje u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Odlukom o bližim uslovima i postupku isplate staračke naknade ("Službeni list CG", br. 52/15 i 4/16)	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
	Komponente	Iznos, €

Finansijski plan	Sredstva za isplatu staračkih naknada, troškovi distribucije i za druge socijalne transfere u poljoprivredi i interventnu pomoć za seoska i staračka domaćinstva. Ostali transferi pojedincima.	3.300.000,00
	UKUPNO:	3.300.000,00

5. TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA SPROVOĐENJE PROGRAMA		
Razlozi za podršku	<p>Sprovođenje agrarne politike, ispunjavanje standarda bezbjednosti hrane i reforma ribarske politike uključujući ispunjavanje već preuzetih brojnih međunarodnih obaveza koje zahtijevaju jačanje institucionalnih administrativnih kapaciteta sto iziskuje znatnu finansijsku podršku. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative. Brojni međunarodni projekti nameću dodatne finansijske obaveze Ministarstvu.</p> <p>Proces pregovora sa Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju s najširim krugom zainteresovanih strana: udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama.</p> <p>Takođe, za uspjeh reformskih aktivnosti veoma je važna pravovremena i kvalitetna medijska prezentacija. Time se doprinosi podizanju standarda kvaliteta života, posebno u ruralnim područjima.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže i efikasnije sprovođenje reformi u procesu pregovora s Evropskom komisijom; • uvođenje i primjena evropskih standarda, jačanje međunarodne saradnje i afirmacija Crne Gore i njenih potencijala; • jačanje kadrovskih potencijala i uslova za njihov rad; • brža primjena novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • podizanje svijesti o značaju poljoprivrede i njenog razvoja; • redovno i kvalitetno informisanje javnosti o mjerama agrarne politike i stepenu napretka u procesu EU integracija; • izrada tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje direktnog prisustva Crne Gore kroz angažovanje jednog eksperta u okviru stalne diplomatske misije Crne Gore u Briselu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprovođenje obaveza u EU integracijama: prije svega, vođenje pregovora s Evropskom komisijom, praćenjem obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i za dodatne troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i dr.; • učlanjivanje Crne Gore u međunarodne organizacije; • realizaciju međunarodnih projekata koji se realizuju u sektoru poljoprivrede i ribarstva; • aktivnosti savjetodavnih tijela; • izradu tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku kadrova, stipendije za studente i srednjoškolce i modernizaciju postojeće i nabavku nove opreme; • odnose sa javnošću u sprovođenju agrarne politike i predstavljanju procesa pristupanja EU. <p>Realizacija projekta u saradnji sa Svjetskom Bankom-MIDAS.</p>	
Korisnici	Zaposleni u Ministarstvu, eksperti, obrazovne institucije, konsultantske firme, elektronski i štampani mediji.	
Način plaćanja	Na bazi ovjerenog zahtjeva, fakture, dostavljenog izvještaja, specifikacije opreme, tehničke dokumentacije, završenog uspješnog tendera ili javnog oglasa.	
Realizacija	Ministarstvo	
Procedura realizacije	Podrška se sprovodi na osnovu rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	

	Komponente	Iznos u €
Finansijski plan	<ul style="list-style-type: none"> EU integracije: vođenje pregovora sa EK, sprovođenje SSP, troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, troškovi rada pregovaračkog tima za pregovore sa EU; 	46.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Rad i aktivnosti savjetodavnih tijela koja su predviđena zakonima 	30.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Usluge prevođenja 	30.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Informatička podrška 	17.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta; 	40.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Odnos sa javnošću: sprovođenje agrarne politike i predstavljanje procesa pristupanja EU na domaćim i međunarodnim skupovima, u elektronskim i štampanim medijima i sl. 	25.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Ostali operativni troškovi (dodatno tehničko opremanje Ministarstva (kancelarije, IT oprema, namještaj i sl.) 	30.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Troškovi štampanja 	20.000,00
	<ul style="list-style-type: none"> Finansiranje izrade tehničke dokumentacije 	20.000,00
	UKUPNO:	258.000,00

6. INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE (MIDAS)	
Razlozi za podsticaj	<p>Vlada Crne Gore i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kao nosioci realizacije projekta, sklopili su projektni aranžman sa Svjetskom Bankom pod nazivom "Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore" (MIDAS projekat) koji za cilj ima da crnogorsku poljoprivredu i njene institucije pripremi za buduće članstvo u EU. Ukupna vrijednost projekta je 17,1 mil€. Projekat se realizuje u vremenskom periodu jun 2009 – mart 2016. godine. MIDAS projektom su ojačane strukture MPRR, kako logistički (rekonstrukcija i adaptacija prostora za rad, nabavka opreme, automobila, itd.), tako i obezbjeđivanjem ekspertske podrške, podrške kod pisanja programa, pripreme strukture i dokumentacije za IPARD akreditaciju, organizovanjem radionica, studijskih tura, i ostalih vidova podrške kojim se osposobljava kadar Ministarstva za rješavanje kompleksnih zadataka iz oblasti EU integracija i programa ruralnog razvoja. Pomaganje crnogorskih institucija u kreiranju modernog sistema kontrole bezbjednosti hrane je jedan od razloga postojanja MIDAS projekta.</p> <p>Dodatno finansiranje za EU IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori (Ipard like 2 projekat) će se implementirati kroz MIDAS projekat (već opisano u dijelu 2.1.1).</p> <p>Dodatno finansiranje MIDAS projekta za podršku jačanja institucionalnih kapaciteta implementacije direktnih plaćanja u skladu s principima ZPP je prijavljeno kao novi projekat i očekuje se da počne u 2016. godini.</p>
Ciljevi	<p>Poboljšati pružanje pomoći za održivi poljoprivredni i ruralni razvoj na način koji je usklađen sa pretpostupnim zahtjevima EU.</p> <p>Pomoći osnivanje i stavljanje u funkciju institucija/djelova DIS-a (Decentralizovanog implementacionog sistema) za V komponentu IPA-e, koje su u nadležnosti Ministarstva (Upravljačko tijelo i IPARD agencija).</p> <p>Pripremiti institucije sistema i korisnike (poljoprivredne proizvođače i kompanije koje djeluju u oblasti poljoprivrede) za bolje povlačenje sredstava, dostizanje standarda i druge izazove koji nas očekuju kroz IPARD program.</p> <p>Popisati sva poljoprivredna gazdinstva.</p> <p>Uspostaviti elemente Integrisanog administrativnog i sistema kontrole (IACS).</p> <p>Ojačati i osavremeniti ključne komponente sistema bezbjednosti hrane u skladu sa zahtjevima EU.</p> <p>Ispuniti globalni cilj zaštite životne sredine, tj. uključivanje održivog korišćenja zemljišta i upravljanja prirodnim resursima u središnji dio politika, programiranja i podrške investicijama u Ministarstvo.</p>
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Komponente i aktivnosti kroz koje se pruža podrška korisnicima MIDAS projekta su ranije određeni i definisani Ugovorom o zajmu i Ugovorom o grantu, potpisanim sa Svjetskom bankom 2009. godine.</p>

Korisnici	Ministarstvo, Savjetodavne službe – Biotehnički fakultet, Institut za biologiju mora – Kotor, Specijalistička veterinarska laboratorija – Podgorica; Zavod za statistiku – MONSTAT, poljoprivredna gazdinstva i privredna društva korisnici grantova.		
Način plaćanja	Na bazi specifikacije opreme, radova ili tehničke pomoći, vrši se odobravanje svake nabavke ili angažovanja. Plaćanje se vrši sa specijalnih računa za ovu namjenu (posebno za IBRD i GEF dio projekta) a sredstva se prebacuju direktno na račun dobavljača, pružaoca usluga ili korisnika grantova.		
Realizacija	Ministarstvo u saradnji sa Svjetskom bankom i uz pomoć kancelarije MIDAS projekta.		
Procedura realizacije	Projekat implementira Ministarstvo i nadzire ga kroz funkciju Koordinatora projekta, generalni direktor direktorata za plaćanje. Upravljanje projektom vrši kancelarija MIDAS projekta, angažovana za potrebe Projekta, dok su aktivnosti nabavke i finansija povjerene Kancelariji za tehničku podršku projektima Svjetske banke u Crnoj Gori (TSU), koja posluje u okviru organ državne uprave nadležan za poslove finansija. Projekat ima Nadzorni odbor čiji je predsjednik Ministar. Detaljan opis procedura realizacije je dat u Operativnom priručniku MIDAS projekta, kao i o Ugovoru o kreditu (IBRD) i u Ugovoru o grantu (GEF).		
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, u čije ime nadzor nad projektom vrši Koordinator projekta, tj. generalni direktor direktorata za plaćanje. Detaljan opis nadzora i kontrole MIDAS projekta je definisan u operativnom priručniku Projekta.		
Finansijski plan	Finansijski plan trošenja sredstava za 2015. godinu – MIDAS projekat		Iznos (€)
	Komponente	GEF	IBRD
	a) Savjetodavne službe		
	Obuka savjetodavaca i poljoprivrednih proizvođača i izrada studija	50.000	10.000
	Svega a.)	50.000	10.000
			60.000
	b) Direktorat za ruralni razvoj		
	Studijski obilasci i radionice, Info kampanja za grantove, it i kancelarijska oprema, it opremanje		20.000
	Svega b.)		20.000
			20.000
	c) Direktorat za IPARD placanja (IPARD agencija)		
	Adaptacija radnog prostora (građevina, namještaj)		600.000
	It opremanje		70.000
	Studije, expertska podrška, obuke i radionice		100.000
	Nabavka vozila za terenske kontrole		70.000
	Svega c.)		840.000
			840.000
	d) Farm registar		
	Izgradnja i instalacija softverskog rjesenja		50.000
	Svega d)		50.000
			50.000
	e) Upravljanje sistemom bezbjednosti hrane		
	Nabavka laboratorijske opreme		600.000
	Tehnicka i expertska podrška		30.000
	Izgradnja i opremanje objekta BIP Luka Bar		50.000

Svega e)		680.000	680.000
f) Menadžment projektom			
Menadžer projekta	24.000		
Specijalista za monitoring i evaluaciju	15.000		
Specijalista za zaštitne mjere		12.000	
Specijalista za softversku podršku		15.000	
Specijalista za gradjevinu		12.000	
Revizija		10.000	
Usluge prevođenja		5.000	
Trening i obuka	4.000	2.000	
Zakup kancelarija, oprema i terenski rad		5.000	
Svega f.)	43.000	61.000	104.000
UKUPNO (a-f):	93.000	1.661.000	1.754.000,00

B) RIBARSTVO

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.1	MODERNIZACIJA RIBARSKE FLOTE ZA ULOV DEMERZALNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	<p>Ribarstvo je od posebnog značaja za ekonomski razvoj priobalnih zemalja kao što je Crna Gora koja ima dragocjene, ali neiskorišćene resurse u ovom sektoru. Sektor morskog ribarstva i marikulture potrebno je u narednom periodu snažiti u mnogim segmentima kako bi bio konkurentan na EU tržištu. Ribolovni plovni objekti koji izlovljavaju demerzalne resurse su stari, nedostaje im snaga i kapacitet da svoju aktivnost obavljaju u lošim vremenskim uslovima i na većim dubinama gdje po istraživanju postoje komercijalne količine kvalitetne demerzalne ribe i škampa. Evidentno je da, iz gore navedenih razloga, naši ribari imaju ograničen broj ribolovnih dana na moru (prosjeak 55 dana u godini), smanjen prihod od izlovljene ribe kao i pojačanu aktivnost u dijelu teritorijalnog mora gdje su manje dubine. Ukoliko Crna Gora želi da iskoristi raspoložive riblje resurse potrebno je modernizovati i unaprijediti ribolovnu flotu. Opremanje, rekonstrukcija i adaptiranje ribolovnih plovni objekata predstavlja značajno kapitalno ulaganje i prilikom ove aktivnosti vlasnici ribolovnih plovni objekata se suočavaju sa nepovoljnom kreditnom podrškom i nemogućnošću zalaganja svog plovnog objekta kao hipoteke za dobijanje kredita kod banaka.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacija ribolovne flote za ulov demerzalnih resursi; • poboljšanje efikasnosti i konkurentnosti sektora izlova ribe i drugih morskih organizama. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška modernizaciji ribarske flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosioca dozvole za obavljanje privrednog ribolova) u troškovima opremanja, rekonstrukcije, adaptacije, zamjene pogonskih generatora i nabavke opreme za ribolov. Maksimalan iznos budžetskih sredstava do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000€.</p> <p>Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom.</p>	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje privrednog ribolova).	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro-račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju ribarske flote za ulov demerzalnih resursa je da je nosilac dozvole za obavljanje privrednog ribolova, uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, i da je u toku 2015. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija ribarske flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara u troškovima opremanja, rekonstrukcije, adaptacije, zamjene pogonskih generatora i nabavke opreme za ribolov.	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.2	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBARSKE FLOTE ZA ULOV PELAGIČNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	Crna Gora raspolaže značajnim resursima pelagičnih vrsta što potvrđuju i naučna istraživanja u moru Crne Gore koja se sprovode svake godine. Naučne procjene su, da u moru Crne Gore postoji mogućnost za izlov do 30.000 t srdele i inćuna. Imajući u vidu da je flota koja se bavi izlovom pelagičnih vrsta mala i nedovoljno razvijena, neophodno je osavremeniti i unaprijediti postojeću ribolovnu flotu.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> modernizacija profesionalne ribarske flote u ulovu pelagičnih vrsta. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška modernizaciji ribarske flote za ulov pelagičnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosioca dozvole za obavljanje privrednog ribolova) u troškovima opremanja, rekonstrukcije, adaptacije, zamjene pogonskih generatora i nabavke opreme za ribolov. Maksimalan iznos budžetskih sredstava do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000€. Kriterijumi za podršku će biti definisani javnim pozivom.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Sredstva podrške za modernizaciju ribarske flote dodjeljuju se nosiocu dozvole za obavljanje privrednog ribolova, koji uredno u toku kalendarske godine dostavlja kopije dnevnika ulova Ministarstvu i koji je u toku 2015. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Povećanje profesionalne ribarske flote u ulovu pelagičnih vrsta.	30.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja ribarske flote		
B-1.1.3	MODERNIZACIJA RIBARSKE FLOTE U MALOM PRIVREDNOM RIBOLOVU (PLOVILA DO 10M LOA)	
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori, pored velikog privrednog ribolova obavlja se i mali privredni ribolov. Imajući u vidu da se mali privredni ribolov obavlja na tradicionalan način koji omogućava da se na tržište, odnosno u promet stavlja najkvalitetnija riba, neophodno je povećati efikasnost ulova i pomoći u osavremenjivanju tehnike na ribolovnim plovim objektima koja učestvuju u malom privrednom ribolovu.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> poboljšanje efikasnosti ulova i tehnike u malom privrednom ribolovu; modernizacija postojećih plovila u malom privrednom ribolovu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška u modernizaciji i osavremenjivanju postojećih ribolovnih plovih objekata dužine od 3 do 10 m LOA u malom privrednom ribolovu, odnosi se na kofinansiranje u troškovima zamjene pogonskih generatora, rekonstrukcije i adaptacije plovila, zamjene ribolovne opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, odnosno prelaska na selektivnije alate. Maksimalan iznos budžetskih sredstava do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 5.000€. Podrška se daje na osnovu kriterijuma utvrđenih javnim pozivom.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova);	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjevaza isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Sredstva podrške za modernizaciju ribarske flote i osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovih objekata u malom privrednom ribolovu dodjeljuju se nosiocu dozvole koji posjeduje plovilo do 10m LOA, da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao Izvještaje o ulovu	

	Ministarstvu, kao i da je u toku 2015. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizaciji i osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovni objekata dužine do 10m LOA u malom privrednom ribolovu.	30.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.2. Mjera unapređivanja sektora marikulture		
B-1.2.1.	POBOLJŠANJE KONKURENTNOSTI I EFIKASNOSTI SEKTORA MARIKULTURE	
Razlozi za podršku	Marikultura je u posljednje vrijeme svuda u svijetu brzorastući sektor koji predstavlja mehanizam, koji može da obezbijedi zdravu hranu iz mora i smanji negativni uticaj ribolova na postojeće riblje resurse i samim tim pomogne očuvanju istih. Crnogorski sektor marikulture zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjavanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima školjaka i ribe kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište.	
Ciljevi	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture odnosi se na kofinansiranje uzgajivača ribe i školjaka za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište. Podrška se daje na osnovu kriterijuma utvrđenih javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu.	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture je da privredna društva i preduzetnici imaju dozvolu za marikulturu, kao i da proizvode količinu veću od 10 t ribe ili školjaka.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo Kontrola: Institut za biologiju mora, inspekcija	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište.	30.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.2. Mjera unapređivanja sektora marikulture		
B-1.2.2.	POBOLJŠANJE ZAŠTITE UZGAJALIŠTA ŠKOLJKI OD PREDATORA	
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori postoje odlični uslovi za uzgoj školjki i planirano je dalje povećanje uzgajanih količina. Na taj način stvoriće se uslovi za pokrivanje domaće potražnje za ovim proizvodom kao i mogućnost izvoza. Zbog izuzetno velikih šteta koje su na uzgajalištima prethodnih godina uzrokovale orade (<i>Sparus aurata</i>), Institut za biologiju mora je sprovodio eksperimentalni projekat čiji je osnovni cilj bio pronalaženje novih tehničkih rješenja radi adekvatne i trajne zaštite postojećih uzgajališta mušulja i kamenica od predatora. S tim u vezi potrebno je obezbijediti podršku uzgajivačima školjaka radi uvođenja neophodnog sistema zaštite – nabavke mreža, u skladu sa preporukom Instituta.	
Ciljevi	Poboljšanje zaštite uzgajališta školjki od predatora	

Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška za poboljšanje zaštite uzgajališta školjki od predatora odnosi se na kofinansiranje uzgajivača školjaka za nabavku zaštitnih mreža. Podrška se daje na osnovu kriterijuma utvrđenih javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu.	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za poboljšanje zaštite uzgajališta školjki od predatora je da privredna društva i preduzetnici imaju dozvolu za marikulturu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju zaštite uzgajališta školjki od predatora orada	15.000,00
	UKUPNO:	15.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B.1.3. Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama		
B-1.3.1.	Održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih morskih organizama	
Razlozi za podršku	Iskorišćavanje ribljih resursa treba da se vrši u skladu sa održivim ekonomskim, ekološkim i socijalnim razvojem što se ostvaruje, između ostalog, pravilnim i racionalnim obavljanjem ribolova i primjenom principa predostrožnosti u sprovođenju mjera zaštite i očuvanja živih resursa mora uz održavanje biološkog diverziteta. Istraživanja u ribarstvu su potrebna za popunjavanje nedostataka u razumijevanju ribarstva, postizanje ciljeva odgovornog upravljanja i za indentifikovanje novih mogućnosti za ribolov. Institut za biologiju mora iz Kotora kao nadležna naučna ustanova za poslove morskog ribarstva ima ključnu ulogu u istraživanju i procjeni ribljeg fonda, praćenju stanja i procjeni održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama, monitoring populacione dinamike riba, monitoring kvaliteta vode i biomonitoring vode za uzgajališta kao i pružanje stručne pomoći za izradu strateških dokumenta i zakonskih akata. Prioritet Crne Gore je razvijanje efikasnog i profitabilnog sektora ribarstva za sve zainteresovane subjekte koji će se temeljiti na dugoročnom integrisanom Planu upravljanja. Ovo zahtijeva jačanje Instituta za biologiju mora i njegovih kapaciteta za suštinsko ulaganje sredstva u proces planiranja u ribarstvu. U cilju smanjenja ilegalnih ribolovnih aktivnosti, ispunjenja evropskih normi u oblasti kontrole i nadzora uspostavljen je Satelitski sistem monitoringa ribolovnih plovih objekata (SSMP) i Ribarski informacioni sistem (RIS).	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> pouzdana procjena raspoloživih resursa ribe i drugih morskih organizama (demersalne, sitne plave ribe, školjke) sa kapacitetom za utvrđivanje kvote za izlov; zdravstveno bezbjedne zone ribolovnog mora za uzgoj proizvoda marikulture; smanjenje broja ilegalnih ribolovnih aktivnosti na moru; održavanje, unapređivanje, i dalji razvoj Ribarskog informacionog sistema i Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovih objekata. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za rad Instituta za biologiju mora, kao naučne ustanove za poslove morskog ribarstva i marikulture, koji obavlja godišnje monitoringe demersalnih, pelagičnih resursa, resursa školjaka kao i monitoring i biomonitoring kvaliteta morske vode za marikulturu i održavanje i funkcionisanje informacionih sistema u ribarstvu, angažovanjem IT eksperta, daljim razvojem funkcionalnosti sistema, obezbjeđivanjem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za nesmetan rad SSMP-a.	
Korisnici	Institut za biologiju mora, IT eksperti i pružaoci satelitskih i mobilnih usluga.	
Način plaćanja	Institut za biologiju mora, na osnovu zahtjeva za isplatu uz izvještaj o procjeni resursa i monitoringu morskog ribarstva i biomonitoringu u marikulturi. IT eksperti, u skladu sa ugovorom i podnesenim zahtjevom za isplatu. Operateri za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, u skladu sa ugovorom i podnesenim zahtjevom za isplatu.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Podrška Institutu za biologiju mora se obezbjeđuje na bazi izvještaja o preduzetim aktivnostima i postignutom napretku. Sredstva za angažovanje IT eksperta se obezbjeđuju u skladu sa ugovorom.	

	Sredstva za korišćenje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa se obezbjeđuju u skladu sa ugovorom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Procjena demerzalnih resursa	13.710,00
	• program uzimanja uzoraka;	1.650,00
	• laboratorijski materijal;	5.000,00
	• troškovi goriva za terenski rad;	960,00
	• troškovi dnevnica za istraživače (120 dana);	2.250,00
	• obrada podataka;	2.500,00
	• priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.350,00
	B. Procjena pelagičnih resursa	6.400,00
	• program uzimanja uzoraka;	1.000,00
	• laboratorijski materijal;	1.700,00
	• troškovi goriva za terenski rad;	500,00
	• troškovi dnevnica za istraživače (72 dana);	1.200,00
	• obrada podataka;	1.000,00
	• priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.000,00
	C. Monitoring i biomonitoring kvaliteta vode za marikulturu	13.780,00
	• program uzimanja uzoraka;	3.500,00
	• laboratorijski materijal i nepходne hemikalije;	4.500,00
	• troškovi goriva za terenski rad;	1.200,00
	• troškovi dnevnica za istraživače (120 dana);	1.080,00
	• obrada podataka;	2.000,00
	• priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.500,00
	D. Procjena resursa školjaka u Bokokotorskom zalivu	5.460,00
	• program uzimanja uzoraka;	1.500,00
	• laboratorijski materijal;	850,00
	• troškovi goriva za terenski rad;	300,00
	• troškovi dnevnica za istraživače (6 dana);	310,00
	• troškovi dnevnica za ronioce;	1.000,00
	• priprema izvještaja uključujući dodatne interne i eksterne revizije.	1.500,00
	E. Akreditacija laboratorije Instituta	3.000,00
	F. Prenos podataka putem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za potrebe Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata CG (SSMP)	16.650,00
	G. Održavanje Ribarskog informacionog sistema CG (RIS)	5.000,00
	UKUPNO:	64.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE	
B-2.1. Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva	
B-2.1.1. Održivo upravljenje slatkovodnim ribarstvom	
Razlozi za podršku	Slatkovodne ribolovne vode u Crnoj Gori svojim kapacitetima - čistom i kiseonikom bogatom vodom predstavljaju veliki potencijal za razvoj sportsko ribolovnog turizma. Istraživanja ribolovnih voda i izrada ribolovnih osnova predstavlja osnov za održivo gazdovanje ribljim fondom i planiranje poribljavanja sa kvalitetnom mlađi odgovarajućeg rječnog sliva.
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • pouzdana procjena raspoloživih ribljih resursa u slatkovodnim ribolovnim vodama - ribolovna osnova; • razvoj sportsko ribolovnog turizma; • jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnostiu cilju zaštite i unapređenjaribolovnih voda i ribljih resursa.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Izrada ribolovne osnove. Podrška korisnicima ribljeg fonda i Savezu za organizovanje sportsko-ribolovnih manifestacija, sa ciljem promocije sportsko-ribolovnog turizma Podrška za unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda.
Korisnici	Prirodno – matematički fakultet, Savez sportsko ribolovnih organizacija i korisnici ribljeg fonda.

Način plaćanja	Na osnovu dostavljenog zahtjeva na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Podrška Prirodno-matematičkom fakultetu se obezbjeđuje na osnovu urađene ribolovne osnove. Podrška korisnicima ribljeg fonda i Savezu se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog plana i zahtjeva za održavanje manifestacije. Podrška korisnicima ribljeg fonda se obezbjeđuje na osnovu zahtjeva za jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Ribolovna osnova	4.000,00
	B. Sportsko ribolovne manifestacije	5.000,00
	C. Unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda	20.000,00
	UKUPNO:	29.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I SLATKOVODNE AKVAKULTURE		
B-2.2. Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture		
B-2.2.1	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture	
Razlozi za podršku	Crna Gora, naročito njen centralni i sjeverni dio, obiluje čistim i kiseonikom bogatim vodama koje predstavljaju veliki potencijal za uzgoj ribe, posebno pastrmke. Međutim, slatkovodna akvakultura odnosno uzgoj pastrmke zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombuinaciji sa sporim prirastom, kao i zbog gubitka vode na uzgajalištima teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjavanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima ribe kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište.	
Ciljevi	- poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje uzgajivača ribe za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište. Podrška se daje na osnovu kriterijuma utvrđenih javnim pozivom.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Realizacija	Ministarstvo, odgovorno lice - generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Procedura realizacije	Sredstva podrške za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture mogu koristiti privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu i proizvode količinu veću od 10 t ribe godišnje.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, odgovorno lice – generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbijednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište.	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

7. i 8. OPERATIVNI PROGRAMI

7. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
PROGRAM FITOSANITARNIH MJERA		
Razlozi za podsticaj	<p>Fitosanitarna oblast je važan dio ukupnog sistema bezbjednosti hrane kroz doprinos visokom nivou zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja u cijelom prehrambenom lancu.</p> <p>Tokom rasta i razvoja, bilo da se radi o gajenom ili samonikolm, bilje je trajno ugroženo štetnim organizmima. Sprječavanjem unošenja i širenja, kao i iskorjenjivanjem štetnih organizama, praćenjem sredstava za zaštitu bilja, njihovih rezidua i drugih kontaminenata, sprovođenjem monitoringa zemljišta i/ili hrane biljnog porijekla obezbjeđuje se visok nivo zaštite potrošača i životne sredine, a istovremeno se doprinosi i jačanju konkurentnosti u proizvodnji hrane. Štetni organizmi bilja najčešće ne predstavljaju direktnu opasnost za zdravlje ljudi i životinja, ali svojom pojavom u većim razmjerama utiču na smanjenje prinosa i/ili kvalitet hrane biljnog porijekla i mogu prouzrokovati velike ekonomske štete, a u drastičnim slučajevima utiču i na nestanak određenih biljnih vrsta. Da bi se spriječilo propadanje poljoprivrednih usjeva i prinosa poljoprivrednih proizvoda i za stanovništvo obezbjedila bezbjedna hrana biljnog porijekla, neophodno je sprovoditi fitosanitarne mjere.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavljanje i funkcionisanje sistema proizvodnje bezbjedne hrane biljnog porijekla; • doprinos postizanju boljeg statusa zaštite zdravlja stanovništva; • zaštita zdravlja bilja kroz sprovođenje nadzora nad štetnim organizmima, utvrđivanje njihovog statusa, sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihova eradikacija, sprovođenje kriznih i akcionih planova za pojedine štetne organizme; • proizvodnja ispravnog i kvalitetnog sjemenskog i sadnog materijala, monitoring GMO; • očuvanje biljnih genetskih resursa. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Fitosanitarne mjere se sprovode na osnovu Programa fitosanitarnih mjera za 2016. godinu, koji se objavljuje u "Službenom listu Crne Gore", a koji sadrži detaljan pregled mjera sa potrebnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju.</p> <p>Program sadrži mjere iz oblasti: zdravstvene zaštite bilja; bezbjednosti hrane, sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua i sredstava za ishranu bilja; sjemena i sadnog materijala, GMO i biljnih genetičkih resursa kao i neophodnu tehničku i administrativnu podršku za implementaciju programa.</p> <p>Program ne sadrži mjere u slučaju pojave štetnih organizama većih razmjera u zemlji i u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore. U tim slučajevima se nadzor sprovodi po posebnim programima ministarstva u skladu sa procjenom opasnosti, standardima i prepurakama EK.</p>	
Korisnici	Ovlašćene institucije za vršenje javnih poslova, laboratorije, držaoci bilja.	
Način plaćanja	Dijelom avansno; po ispostavljenoj fakturi za obavljeni posao ili nabavku; po izvještaju ili ugovoru.	
Realizacija	Fitosanitarni sektor Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu Programa rada Ministarstva i Programa fitosanitarnih mjera za 2016. godinu. U skladu sa Budžetom za 2016. godinu	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski Plan	Komponente:	
	1. Program zdravstvene zaštite bilja	
	1.1 Posebni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.2 Monitoring i fitosanitarne mjere	
	1.3 Stalni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.5 Hitne fitosanitarne mjere	
	1.6 Stručno usavršavanje	
	2. Program praćenja bezbjednost hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje, sredstava za zaštitu i ishranu bilja	
	3. Program kontrolnih ispitivanja sjemenske proizvodnje i biljni genetički resursi	
	4. Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci i slično)	
	5. Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa	
	UKUPNO:	190.018,42€

8. PROGRAM OBAVEZNIH MJERA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽIVOTINJA		
Razlozi za podsticaj	Crna Gora ulaže znatna sredstva u bezbjednost hrane i harmonizaciju pravnih i institucionalnih okvira sa međunarodnim standardima. Imajući u vidu da stočarska proizvodnja predstavlja najznačajniju granu poljoprivrede, sve je veći značaj veterinarske službe za efikasno funkcionisanje sistema očuvanja zdravlja životinja i bezbjedne proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla. Stoga je potrebno nastaviti podršku sprovođenju programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u cilju izvršavanja zakonskih obaveza u oblasti veterinarske politike i bezbjednosti hrane kako bi se obezbijedio visok nivo zaštite zdravlja životinja od bolesti koje mogu izazvati velike ekonomske štete u stočarskoj proizvodnji i prvenstveno od bolesti prenosivih na ljude hranom životinjskog porijekla (zoonoze).	
Ciljevi	Uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema zdravstvene zaštite zdravlja životinja i proizvodnje i prometa bezbjedne hrane životinjskog porijekla. Jačanje institucionalne podrške za bržu implementaciju EU standarda u oblasti zdravlja životinja i proizvodnji proizvoda životinjskog porijekla i rastu BDP.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja sadrži: detaljan pregled mjera sa potrebnim ukupnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju, mjere radi praćenja, sprječavanja pojave, otkrivanja, suzbijanja i iskorijenjivanja zaraznih i parazitskih bolesti, primjerene epizootiološkoj situaciji i stepenu opasnosti (dijagnostička ispitivanja, imunoprofilaktičke, zoosanitarne i biosigurnosne mjere), način njihovog sprovođenja, lica koja će sprovoditi mjere, izvori, način obezbjeđivanja i korišćenja sredstava, način kontrole, način izvještavanja, kao i drugi uslovi za njihovo sprovođenje, a sprovođenje ovih mjera je obavezno na cijelom epizootiološkom području Crne Gore.</p> <p>Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja predviđa i naknadu štete vlasnicima životinja za uginule životinje, oštećene ili uništene stvari i sirovine prilikom sprovođenja mjera za suzbijanje određenih zaraznih bolesti u skladu sa zakonom.</p> <p>Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja se u cilju obezbjeđenja proizvodnje i prometa bezbjedne hrane životinjskog porijekla, podržava i implementacija posebnih programa – monitoringa: rezidua, zoonoza, kontaminenata, mikrobioloskih agenasa i dr i u cilju praćenja bezbjednosti hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje u proizvodnji, preradi i distribuciji.</p> <p>Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja predviđa ne sadrži mjere u slučaju pojave bolesti većih razmjera i iznenadne pojave bolesti u zemljama u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore. U tim slučajevima se nadzor sprovodi po posebnim programima ministarstva u skladu sa procjenom opasnosti, standardima i preporakama EK i OIE (međunarodna organizacija za zdravlje životinja).</p>	
Korisnici	Veterinarske ambulante, Specijalistička veterinarska laboratorija i ovlašćene laboratorije, poljoprivredna gazdinstva, Organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima preko banaka, a ostalim korisnicima po ispostavljenoj fakturi Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za obavljene posao uz izvještaj i dijelom avansno.	
Realizacija	Direktor Uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	
Procedura realizacije	Mjere se sprovode na bazi Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo	
Finansijski plan	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	Iznos u €
	UKUPNO	1.211.400,00€,